

GÁBOR DÖME

EMLÉKKÖNYV

**A BUDAPESTI HIRLAPSZEDŐK KÖRE
HUSZONÖTÉVES FENNÁLLÁSÁRA**

1884–1909

GEDENKSCHRIFT

**ZUM FÜNFUNDZWANZIGJÄHRIGEN BESTANDE
DES KLUBS DER ZEITUNGSSETZER BUDAPESTS**

KIADJA A BUDAPESTI HIRLAPSZEDŐK KÖRE

VISSZAPILLANTÁS 25 ÉVRE

Huszonöt éve immár, hogy egynéhány, nemcsak a saját, hanem az általánosság érdekeit is szíven viselő szaktársunk kezdeményezésére felhívás intéztetett Budapest hirlapszedőihez, felkérve őket egy Hirlapszedő Kör alapítása érdekében 1884 január 20-án tartandó küldöttgyűlésen két-két küldötttel való képviseltetésre és a Körbe való belépésre. E felhívás nem volt eredménytelen, amennyiben az előértekezleten a következő lapok személyzetei képviseltették magukat: Budapest, Budapesti Hirlap, Egyetértés, Függetlenség, Kitartás, Magyar Föld, Magyar Korona, Nemzet, Neues Pester Journal, Neues Politisches Volksblatt, Pester Journal, Politisches Volksblatt, Pester Lloyd, Pesti Napló és Pesti Hirlap. Az előértekezletet az egybehívók nevében Leitner Pál szaktárs nyitotta meg, kérve az értekezletet elnök, magyar és német jegyző választására. Elnöknek Leitner Pál, magyar jegyzőnek néhai Deutsch Albert és német jegyzőnek Kleinberger Ármin (jelenleg Kálai néven ismert nyomdatulajdonos) szaktársak választottak meg. Leitner Pál szaktársunk rámutat a hirlapszedők nyomasztó anyagi helyzetére, mivel a viszonyok nálunk igen mostohák és a visszaélések egyes üzletekben ugyszólván napirenden vannak, melyeknek rendezését a Kör által véli elérhetőnek és ez indokoltá teszi a Kör megalakítását. Bemutatja bécsi hirlapszedő szaktársaink évkönyvét, melyből kitűnik Körük három éves munkásságának fényes eredménye, kéri a küldötteket, hassanak oda, hogy a lapok személyzetei mindannyian tagjai legyenek a Körnek. Buzdító beszédek tartottak még néhai Lipták Lajos és Sitte József szaktársak, mire Kleinberger Ármin szaktárs azon indítványát nyújtja be, hogy a küldöttek saját hatáskörükben, a belépést illetőleg aláírásokat gyűjtsenek és azokat az ideiglenes bizottságnak legközelebb tartandó értekezletén mutassák be. A második értekezleten, melyen szintén Leitner Pál szaktárs elnökölt, a magyar jegyzői tiszteket Körömszy István szaktárs, mint jegyző-helyettes töltötte be, a küldöttek teljes számban megjelentek aláírási ivaikkal, melyekből konstatáltatott, hogy a Kör megalakítását 182 szaktárs pártolja. Kleinberger szaktárs felolvasta az alapszabályokat, mely elvben némi módosítással elfogadtatott, mire elnöklő szaktárs a Kör rendes elnökévé Marich Ágost szaktársat ajánlotta, kit közfelkiáltással egyhangulag meg is választottak. Ez volt a kezdeményező lépés, habár a történelmi igazság kedvéért meg kell említenünk, hogy Szandtner József szaktársunk ezt a lépést már az 1880-ik évben megtette, ami azonban az akkori szaktársak nemtörődömsége folytán abbanmaradt. Így 1884 február 2-án tartatott meg a budapesti hirlapszedők általános gyűlése, melyen mint egybehívó Kleinberger Ármin szaktársunk szerepel, ki felkérte a megjelenteket a tisztikar megválasztására. Habár az előértekezlet elnökké Marich Ágost szaktársat választotta meg, itt újra egyhangulag megválasztott, magyar jegyzővé Deutsch Albert, német jegyzővé Hölzl József szaktársak választottak. E gyűlés napirendjén csupán az alapszabályok megvitatása volt, melynek magyar előadója Leitner Pál, német előadója Kleinberger Ármin szaktárs volt.

E gyűlés magyar előadójának beszédéből fényesen kiviláglik, hogy Körünk megalapításának indító oka nem csupán szaktársaink anyagi helyzetének javítása, hanem a vasárnapi munka megszüntetése volt, amiért már az 1880-ik év óta küzdöttek egyes szaktársaink, de sikertelenül.

Az alapszabályok általánosságban elfogadtattak, míg a részleteknél hosszabb vita fejlődött ki, végre is egy nyolc tagu bizottsághoz utaltattak, melynek kötelességévé tétetett a miniszterhez való felterjesztés. A bizottság eleget is tett e kötelezettségének és már márciusban a miniszter által is jóváhagyattak.

Február hó 14-én Körünk megkezdte működését, amikor is az első bizalmiférfi-ülés tartatott, melyen be lett jelentve a bizalmiférfiak névsora, nemkülönben megállapítottak, hogy a befizetés 23-án veszi kezdetét. Elnök ajánlatára elfogadtatott, hogy az ideiglenesen működő

bizottság nyomdánként választassék és kiküldetett egy hatos bizottság a jelöltnév sor felállítására. A következő ülésen megválasztott Körünk első tisztikara. Beadatott 160 szavazat s megválasztott mint elnök Marich Ágost, alelnökök: Kleinberger Ármin, Leitner Pál, magyar jegyző: Körömszy István, német jegyző: Hölzl József, pénztáros: Lill Sándor, ellenőr: Sitte József. Választmányi tagok: Allinger Sándor (N. P. Volksblatt), Bejek József (P. Napló), Bieber Lajos (P. Journal), Gerhard Alajos (Függetlenség), Grebenz Lajos (Egyetértés), Kubescha Ferenc (P. Lloyd), Kohn Náthán (P. Volksblatt), Lipp Károly (Nemzet), Meliszer József (Magyar Föld), Salamon József (Budapest), Seebacher Alajos (N. P. Journal), Tichy Ákos (B. Hirlap), Tomaschek Géza (Magyar Korona), Weisz Mór (P. Hirlap).

A tisztikar megválasztása után bécsi hírlapszedő szaktársaink siettek egy átiratban kollegialitásuknak kifejezést adni, mely a következőképpen hangzott: *Őszinte örömmel vettünk tudomást Körük alapításáról. Szerencsekivánataink kíséretében a legszívélyesebben üdvözljük ezen új egyesület összes tagjait, azon benső óhajunknak kifejezést kölcsönözve, hogy a Kör azon reményeknek, melyek alapításához fűzetnek, mindinkább meg is feleljen s a budapesti ujságügy terén mindazon állapotokat inaugurálja, melyeket nemcsak a budapesti, hanem a bécsi szaktársak is hön óhajtanak. Mindenkor fog s kell is, hogy elégtételül szolgáljon, ha a munka nemzetközi terén a munkások szoros fegyelmet emelnek érvényre sorsuk javítására. Ehez azonban mindenekelőtt egyetértés szükséges, az egész működési téren mutatkozó bármely differencia mellőzésével, mert csakis egyetértés által lehet mindenkor eredményt elérni. Mi bécsiek a budapesti ujságszedő szaktársainktól elvárjuk, hogy Körüket oly tényezővé fogják kifejleszteni, mellyel mindenkor mint mérvadóval számolni kell. Ezt feltételezve, új testvér-körünk gyarapodása s felvirágzására teljes szívből „szerencse fel”-t kívánva, maradunk szaktársi üdvözléssel s kézzsoritással a bécsi ujságszedők köre nevében: Schwichowetz L., elnök, Dreyecker Károly, jegyző.*

E szép, buzdító átirat nem maradt hatástalanul, mert az újonnan megválasztott tisztikar hozzáfogva munkájához, legelőször is a Függetlenség-nél előforduló sérelmeket igyekezett orvosolni, de sajnos, szaktársainknál hiányzott az összetartás s Gerhard József és Frank szaktársak lettek az elsők, kiket Körünk mint megrendszabályozottakat 3 forint heti segélyben részesített.

A Pesti Hirlap tulajdonosa szedőivel még egy lapot akart szedetni, miért is szaktársaink egy része kilépett. A Schlesinger-nyomdában készülő Neues Politisches Volksblatt és Budapester Tagblatt szedői árszabálydifferenciák miatt léptek ki, azonban ez a mozgalom a Bécsből ideözönlött 20 sztrájkőrő, nemkülönben Kleinberger (Kálai) Ármin magatartása miatt, ki visszaélt szaktársai bizalmával, szenvedett hajótörést és így tetemesen megszorodott a segélyezendők száma. A végeredmény csupán az lett, hogy megjelent a Typographia élén három sor, melyben a Hírlapszedők Köre megtiltja a N. P. Volksblatt, Budapester Tagblatt és a Pesti Hirlapnál való kondícióvállalást s szaktársaink megkezdették a rendszeres gyűjtést a kilépettek számára.

Május 18-án tartott meg az első közgyűlés, melynek nevezetesebb eseménye Kaderzsabek szaktárs azon indítványa, hogy a munkanélküliek számára százalékarányos járulék szedessék be, nemkülönben a Grebenz szaktárs által tett indítvány, mely odairányult, hogy a heti illeték 5 krajcáról 10 krajcárra, a beíratási díj pedig 50 krajcáról 1 forintra emeltessék, ami elfogadott. E közgyűlésen a volt tisztikar újra megválasztott. Junius 12-én rendkívüli közgyűlés tartott, mely kimondotta, hogy minden szaktárs köteles fizetésének 2%-át a munkanélküliek javára adni. Ez ülésen a tisztikar megváltozott, amennyiben a lelépő Marich Ágoston szaktársunk tiszteletbeli elnökké, Szandtner József elnökké, néhai Skrabal Ede alelnökké és Deutsch Albert szaktárs magyar jegyzővé választott meg. Lilienberg Adolf pedig a Körből kizárattott.

Ez év nevezetesebb eseménye közé tartozik még anyaegyesületünk országosítása, melyből Körünk kivette részét. Augusztus 24-én mondotta ki a választmány, hogy elvben pártolja az eszmét és ez ügyből kifolyólag egy öttagú bizottságot választott, míg az október 4-én tartott általános hirlapszedő-gyűlés határozatot hozott, mely a budapesti könyvnyomdászok és betűöntők t. választmányának címezve a következőképpen hangzik: „A budapesti hirlapszedők köre mai napon tartott rendkívüli gyűlése elhatározta, miszerint az egyesület országossá tételénél elfogadja a teljes centralizációt és kéri a t. választmányt ezt figyelembe és tekintetbe venni.” Az 1885 szeptember 6-án tartott III. országos nyomdászgyűlés ily értelemben is határozott.

A december 8-iki választmányi ülés hozott még két fontos határozatot, amelynek egyike alapszabályváltozással is járt, ugyanis a segélyezendők nagy számára való tekintettel kimondatott, hogy a heti segély csakis rendkívüli esetekben adatik ki, míg a rendes körülmények között segélyre szorultaknak egy nagyobb összeg adatik ki egyszerismindenkorra, a háromszor törölt tagok pedig a Körbe többé nem vehetők fel. A tagállomány az év végén úgy hátralék, mint kizárás folytán 182-ről 126-ra apadt.

Az 1885. év igen gazdag volt eseményekben, mivel ez évben kimondatott ki anyaegyesületünk országosítása, az új árszabály keresztülvitele és a Typographia magyar és német nyelven való megjelenése. Ez utóbbi esetből kifolyólag Körünkben két pártra oszlottak a szaktársak, voltak ugyanis olyanok, kik azt kívánták, hogy csupán német legyen. A nyomdászgyűlésen sikerült is kimondatni 308 szavazattal 305 ellen, hogy csak német nyelven jelenjen meg a Typographia, miért is a választmány leköszönt, melynek végeredménye az lett, hogy lovag Falk Zsigmond ur közbenjárására oly megegyezés jött létre, hogy a Typographia melléklete gyanánt Gutenberg címen adassék ki német melléklet, mely 1885 augusztus 14-én látott napvilágot. Ez a viszálykodás Körünket majdnem tönkretette. Ugyanis néhai Skrabal Ede alelnök, kinek helyébe Tschutschegg Vince választatott meg és Sitte József ellenőr szaktársak tisztségükről lemondottak, Szandtner József, elnök szaktárs az Egyetértésnél előfordult ügyből kifolyólag szintén lemondott, a tagok száma pedig leapadt 78-ra. Ezek az állapotok nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy az árszabálymozgalom alkalmával, dacára annak, hogy csak nyolc nyomdában került kilépésre a sor, ahol azonban néhány nap múltán szintén aláírták az árszabályt, nem lehetett olyan eredményt elérni, amilyen az összetartás révén elérhető lett volna.

Ez évben szüntettetett meg Bécsben a hétfői reggeli lapok megjelenése, miről bécsi szaktársaink Körünket átiratban értesítették. Felhíva egyszerismind ugyanilyen akció megkezdésére. Akkori vezetőségünk ezt csak törvényhozásilag vélte nálunk keresztülvihetőnek és így az átiratot örömmel tudomásul véve, napirendre tért fölötte.

Ezután Singer Sándor választatott meg elnöknek, ki az ügyet kezébe véve, felhívást bocsátott ki a Körbe való belépésre és a beíratási díjat két hétre felfüggesztette.

E felhívásnak meg is lett a kívánt eredménye, amennyiben a tagok száma 78-ról ismét 180-ra szaporodott fel.

Az 1886. évben nagyobb vita folyt a körül, hogy Körünk felvegye-e az „Általános munkanélkülieket segélyező egyesület” címet vagy pedig maradjon meg eredeti címe, végre is az eredeti cím maradt meg. Ebben az évben néhány segélyezésen és kedélyes estély rendezésén kívül fontosabb esemény nem történt, miért is az 1887-iki rendes évi közgyűlésen már teljesen új tisztikar választatott. Elnök lett Sitte József, alelnök Lipp Károly, II. alelnök Salzmann Lajos, pénztáros Paulich János, ellenőr Szénássy József, magyar jegyző Tichy Ákos, német jegyző Korner Izidor szaktárs. Husvétkor tartatott meg a munkás kongresszus, melynek napirendjén volt a vasárnapi munka megszüntetése. E kongresszuson Körünk három küldöttel képviselte magát.

Az 1888. évben kötetett meg a bécsi hírlapszedő-körrel való kölcsönösség, mely szerint oda vagy onnan ideutazó tag 4 forint segélyben részesül, nemkülönben a bécsi körtag Budapesten, mint a budapesti Bécsben munkábanléte alkalmával tovább fizetheti heti illetékeit s így a többi tagok jogait is élvezi. Bécsben ez évben mozgalom ütött ki, miért is segély csak azoknak utaltatott ki, akik Bécsben keresztütlutaztak. Ez évben indítványozta Melisszer Ernő szaktársunk, hogy a heti járulék feléből létesíttessék rokkantalap, melyből a tagok rokkantság esetén 3 forint heti segélyt kapjanak. Ez indítvány el is fogadtatott, azonban oly módosítással, hogy a segélyezésekre 8 krajcár, a rokkantalapra pedig 2 krajcár fizetendő.

Ez indítvány 1888. évi január 1-én lépett életbe, miért is alapszabálymódosítás vált szükségessé, minek keresztülvitelével Melisszer Ernő, néhai Tessák Nándor és Salzmann Lajos szaktársak bizattak meg, kik e feladatuknak megfelelően, a módosított alapszabály rendkívüli közgyűlés elé kerülve, honnan csekély változtatás után a belügyminiszterhez felterjesztetett, ki azonban egyes pontokat kifogásolva, az alapszabály visszakerült és egy bizottságnak adatott ki újabb módosítás végett. A módosítás alkalmával elhatározatott, hogy a 2 krajcárnyi heti járulék, amennyiben a rokkantak állománya ezt megkívánná, a választmány által felemelhető.

Az 1889. évben választott egy hetes bizottság az árszabály előkészítésére. Árszabályunk ugyan volt, de csak papíron. Ugyanis a német lapoknál még csak valahogyan megfizették az árszabályt, de a magyar lapoknál, a Budapesti Hírlap kivételével, nagyon szomorú állapotok voltak. A Budapest és a Kis Újságnál semmiféle dupla sort nem fizettek, ezenkívül még ha a szedő szedése a lapból végleg kimaradt, azt nem kapta megfizetve, a mellékletet pedig 10 forintos bizonyos pénzben vagy pedig fiukkal szedették. Az Egyetértésnél csak annyival volt jobb a viszony, hogy ott fiukkal nem dolgoztattak, azonban dupla sort ott sem akart ismerni az üzletvezetőség. A Pesti Napló és Nemzetnél megfizették az árszabályt, azonban a melléklet külön szedették és több fiút alkalmaztak lapszedéshez. A Fővárosi Lapoknál semmibe sem vették az árszabályt és a számolás mellőzésével, behozták a bizonyos pénz rendszerét, habár ez a lap is éjjel készült. Ezek az állapotok késztették a vezetőséget egy hetes bizottság választására, melynek feladatává tűzetett ki a jelenlegi árszabálynak való érvényszerzés és a jövő árszabály előkészítése. Ez alkalomból indítványozta néhai Wildner Alajos szaktársunk, hogy mindenki hetenként fizetésének 1%-át adja, ami azonban a nyomdászgyűlésen elvetetett és helyette elfogadtatott a heti 10 krajcáros hozzájárulás, amit azonban szaktársaink nagy része csak lanyhán teljesített.

Habár nincs szoros összefüggésben Körünk működésével, azonban mindenesetre megemlítésre méltó, hogy vezető egyéneink közül néhányan ez évben kezdtek foglalkozni a szociáldemokrácia eszméjével, mely későbbi szervezeti életünkre nagy kihatással volt. Az eszmének eleinte kevés követője volt, most már azonban bátran mondhatjuk, hogy szaktársaink tulnyomó része a szociáldemokrácia zászlaja körül csoportosul. Ez évben mondotta ki a párisi nemzetközi szociáldemokrata kongresszus május elsejének, mint munkásünnepnek való megünneplését. Hogy mi jelentősége van ez ünnepnek, azt tudjuk mindnyájan: tiltakozás a kapitalisztikus elnyomás ellen és tüntetés a nyolc órás munkaidő, a munkásvédő törvények behozatala és – azokban az országokban, amelyekben még nincs meg – az általános, titkos választójog mellett. A kongresszusi határozatot respektálva, öntudatos munkásokhoz illően, a május elseji tüntető felvonulásokon testületileg részt veszünk.

Az 1890. évben hozta Körünk azt a határozatot, melyben kimondja, hogy körtag csak az lehet, aki egyszersmind anyaegyesületünknek is tagja, kivételt ez alul csak azok képezhetnek, akik önhibájukon kívül nem lehetnek anyaegyesületünk tagjai.

Ez évben tartatott meg Aradon a vidéki árszabály megvitatásával megbízott nyomdász-kongresszus, melyre Körünk felszólított, hogy egy küldöttel képviseltesse magát. E felszól-

litásnak eleget téve, Körünket első alelnök szaktárs képviselte, kinek indítványára kimondattott, hogy a vidéken előállított magyar lapok számolási ára 23 krajcár, német lapoknál 24 krajcár 1000 n után.

A fővárosban szintén mozgalom előtt állottak szaktársaink, mit is az Athenaeum igazgatósága olyképp vélt megoldhatni, hogy minden munkásának egy két évre szóló szerződést tett elébe, felszólítva, hogy vagy aláírja vagy pedig kiléphet. Szaktársaink a kényszer hatása alatt a szerződéseket aláírták. Erre a fenti igazgatóság összehívatta a nagyobb nyomdák tulajdonosait és igazgatóit, ahol állást foglaltak az általunk benyújtott árszabálytervezettel szemben. Így az október 12-én megtartott principális-gyűlés árszabálytervezetünket elutasította s a maguk részéről azt ajánlották, hogy minden nyomda külön-külön lépjen érintkezésbe főnökével az *1885-iki árszabály* teljes megtartása érdekében.

Az elutasító válasza árszabály-bizottságunk vasárnap délután 3 órára nyomdászgyűlést hívott egybe, melyet azonban a rendőrség mint be nem jelentett gyűlést feloszlatt. Majd egyletünk volt elnöke, lovag Falk Zsigmond ur, a saját nevében a következő pontokat ajánlotta elfogadásra: 12 forint minimum, a számolás 1 krajcárral emelendő, a hírlapszedés maradjon, a gépmesterek munkaideje és minimuma olyan legyen, mint a szedőké.

Ezzel a tervezettel az október 13-án tartott hírlapszedő-gyűlés foglalkozott, ahol az el is fogadtatott, de mindennek dacára több helyen került kilépésre a sor s ebből kifolyólag 41 hírlapszedő szaktársunk, kik 10 héten át 4–4 forint segélyben részültek, vesztette el kondícióját, 14 pedig a Körből kizárattott. E mozgalom alkalmával bécsi hírlapszedő szaktársaink 100 forintot ajándékoztak, 400 forintot pedig kölcsön adtak a segélyezendők számára.

Az 1891. évi rendes közgyűlésen indítványoztatott, hogy az illeték 10 krajcárról 20 krajcárra emeltessék, míg Lipschütz József szaktársunk csak arra az időre kívánta felemeltetni, míg bécsi szaktársainknak a kölcsön visszafizettetik. Ez utóbbi indítvány elfogadásával egyben jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott a nyújtott kölcsönért, miről bécsi szaktársaink átíratban értesítetttek.

Május elsejének, mint munkásünnepnek megtartása tárgyában a választmány azt a határozatot hozta, hogy az önképző-osztály átíratilag kéressék fel, egyben a hírlapszedők érdekében is eljárni a lapkiadóknál, hogy május elsején ne adjanak ki lapot. Az eljárás a lapkiadók magatartása folytán nem vezetett eredményre s így csak a nappal dolgozó szaktársainknak a Liedl-féle vendéglőben tartott kedélyes estélyével ünnepelték meg május elsejét.

Ez évben tartatott meg Temesváron az országos nyomdászkongresszus, melyen Körünket Lipp Károly II. alelnök szaktársunk képviselte.

A legfontosabb eseménye ez évnek, melynek megszüntetéseért szaktársaink 11 éven át küzdöttek s amely ok nagyban hozzájárult Körünk megalapításához, a vasárnapi munka megszüntetése volt.

Ugyanis az 1878-iki orosz-török háboru alkalmából a laptulajdonosok az előfizetők gyorsabb értesíthetése végett hétfőn reggel is megjelentették lapjaikat, melyek vasárnap éjjel szedettek és ezért szaktársaink 2 forint kárpótlásban részesültek, természetesen elrabolva szaktársainktól az egyetlen pihenő napot, mely rendelkezésükre állott. A háboru megszűnte után hiába várták szaktársaink az előbbi állapotok visszahelyezését, míg végre 1880 május 14-én néhány szaktársunk kezdeményezésére általános hírlapszedő-gyűlés hívatott egybe a Buzalka-féle vendéglőbe, melynek napirendjén a vasárnapi munka megszüntetése érdekében a lapkiadók-kal tárgyaló bizottság megválasztása volt. A bizottság megválasztatása után memorandummal fordult a Hírlapírók Egyesületéhez, kinek akkori elnöke néhai Jókai Mór volt, kérve őt az ügy támogatására, ki ezt megígérve, az egyesület megbízásából aláírási ívet küldött a laptulajdonosokhoz, kik ezt az egy Bródy Zsigmond, a Neues Pester Journal tulajdonosa kivételével

alá is irták és így ez esetben Bródy ur makacsságán törött meg a vasárnapi munka megszüntetése. Öt évvel később már Körünk kezdeményezésére történt ugyanilyen eljárás, ez esetben azonban a Budapesti Hírlap szerkesztőjének köszönhatték szaktársaink, hogy pihenő napjukat nem kapták vissza. 1891-ben a kereskedelmi kormánynak a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó rendelete meghozta a vasárnapi pihenőt, amit Körünk június 19-én, az első szabad vasárnapon a Széchenyi-sétatéren, az „Ébredés” és a „Typographia” dalkör közreműködésével egy nagyobb szabásu ünnepéellyel ünnepeltetett meg. Azonban ez a pihenő sem volt teljes, mert a lapkiadók vasárnap éjjel helyett hétfőn reggel 6 órára rendelték be személyzetüket, megjelentetve lapjaikat a kora délelőtti órákban.

Az 1892. év nevezetesebb eseményei közé tartozik vidéki árszabályunk sikeres keresztülvitele, azonban Körünk beléletében vajmi kevés fontos ügy volt napirenden. Zaka Lajos szaktársunk átiratot intézett, felkérve, hogy a szociáldemokrata-kongresszuson két küldöttel képviseltesse magát, míg néhai Deutsch Albert szaktársunk a betegség esetén való segélyezésre vonatkozólag a következő indítványt tette. Az eddigi szokás oda módosítandó, hogy *a)* minden bizalmiférfinak joga van segélyre szorultat (beteget) a választmánynak bejelenteni, az illető beteg tagnak legalább egy félévig a Kör tagjának kell lenni és szükséges, hogy ez idő alatt a Kör iránti kötelezettségének pontosan eleget tegyen; *b)* a bejelentés azonban a megbetegedés utáni negyedik szombaton történhetik csak; a segély magassága hetenkénti 2 forintban állapittatik meg, mely összegből a netaláni hátralékok levonandók. Ha a beteg félsegélyt kap, úgy részünkről a rokkantság beálltaig 3 forinttal segélyezendő. Ezen indítvány az 1903. évi közgyűlés napirendjére tüzetett ki, ahol a kerület betegsegélyező pénztárak életbeléptetésére és az alapszabályok megváltoztatására való tekintettel, a közgyűlés az indítványt elvetette.

Az 1894. évben Körünk beléletében nem volt meg a kellő egyetértés, miért is Sitte József szaktársunk, ki 6 éven át volt elnöke Körünknek, leköszönt. E körülményből kifolyólag 98 tag kérelmére egy rendkívüli közgyűlés tartatott, amely azonban határozathozatal nélkül végződött és csak a július 29-én tartott második rendkívüli közgyűlésen, midőn néhai Lipták Lajos szaktársunk lett közfelkiáltással elnökké megválasztva, állott ismét helyre a béke. Augusztus havában tartatott meg Körünk tiz éves jubileumi ünnepélye, mely a Széchenyi-sétatéren rendeztetett és melyre bécsi testvérkörünket meghívtuk, ki is Lennérth Ferenc alelnök és Nowak Károly jegyző szaktársakkal képviseltette magát az ünnepségen, mely úgy erkölcsileg, mint anyagilag fényesen sikerült.

Három izben – a Magyar Hírlap, Nemzeti Újság és Magyarországnál – került a sor kenyértörésre, melyekből csak az utóbbi végződött kedvező eredménnyel, azonban itt is fordultak elő megrendszabályozások, kiknek a választmány hat heti segélyt szavazott meg 3 forintjával. Mivel azonban szaktársaink Körünk megkérdezése nélkül jártak el, elhatároztatott, hogy Körünk a Lapbizottság ülésein képviselteti magát, felhiva egyszersmind a szaktársakat, a közeli mozgalomra való tekintettel, az 1% pontos megfizetésére.

Az 1895. év ismét elnökválasztással járt, amennyiben Lipták Lajos szaktársunk elfoglaltságára való hivatkozással, leköszönt, helyét Weisz Zsigmond szaktárs foglalta el. Már az előző évben megkísérelték egyes lapkiadók a vasárnapi munkaszünet áthágását és ismét vasárnap éjjel szedették lapjaikat, miért is Körünk azt a határozatot hozta, hogy memorandum fordul a kereskedelmi miniszterhez, kérve ez állapotok megszüntetését. A miniszter e kérésünknek eleget téve, felszólította a küldöttséget, hogy amennyiben a jövőben ilyen esetek tudomásukra jutnának, úgy azt jelentsék be a hatóságnál, hol az illetőket meg fogják büntetni.

Ez évben sikerült először május elsejének, mint munkásünnepnek megünneplése, mivel Körünk vezetősége küldöttségileg kereste fel a hírlapkiadókat, kik valamennyien hozzájárul-

tak ahoz, hogy május elsején esti, másodikán pedig reggeli lapok ne jelenjenek meg és így hirlapszedő szaktársaink együtt ünnepeltek a nappal dolgozó szaktársakkal.

A közelgő mozgalomra való tekintettel Körünk egy kilences bizottságot választott, megbízva az árszabálytervezet elkészítésével. E bizottság a Lapbizottsággal egyetemben meg is felelt eme kötelezettségének, megállapítva a nyolc órasi munkaidőt, a 27 krajcáros számolást 1000 n után és nappal dolgozó szaktársaink részére a 14 frtos minimumot, melyet a főnökök elé terjesztettek, kik kartellt kötve, a bizottságot már szintén egy kész tervezettel fogadták, a nyolc órasi munkaidőről hallani sem akarva, a számolási rendszert 26 krajcárban, a nappaliak minimumát pedig 13 forintban állapítva meg. E visszautasításra a november hó 22-én, a Vigadóban tartott általános nyomdászgyűlés kimondotta, hogy felveszi a harcot, amit a főnökök tudomására hoztak, kik egy értekezletükből kifolyólag kimondották, hogy most már semmit sem hajlandók megadni. Ennek következménye volt, hogy a hétfői nap folyamán a legtöbb nyomda kiürült. Első sorban kilépett a Pesti részvény- és Kosmos-nyomda személyzete, ezek után következtek a többi nyomdák, míg végre kedden reggel az Állami- és Egyetemi-nyomda, továbbá a Franklin-nyomda személyzetének egy része. A napilapok személyzetei is – kettő-három kivételével – kiléptek. A Pester Lloyd vezetőségének sikerült Bécsből egynéhány szedőt hozatni, akik azonban, mikor megtudták, hogy miről van szó, egyszerűen hátat fordítottak, azonban néhány testvéráruló és kisebb nyomdatulajdonosok segítségével, kik odamentek szedni, sikerült a lapot kisebb terjedelemben megjelentetni. Ezen kívül a Pester Journal, Neues Politisches Volksblatt és a Pesti Hirlap rabjai húzták tovább az ígát. A harc teljes három héten át tartott, mely idő alatt bécsi szaktársaink szép tanujelét adva szolidaritásuknak, nagyban hozzájárultak a harcban állók segélyezéséhez, miért is az 1896-ban tartott rendes évi közgyűlés köszönetét nyilvánította úgy a bécsi Hirlapszedő Körnek, mint buzgó elnökének, Lennérth Ferenc szaktársnak.

Három heti harc után szaktársaink ismét munkába állottak, mivel megegyezés jött létre bizottságunk és főnökeink között olyformán, hogy újabb bizottság küldessék ki az árszabály tárgyalására. E tárgyalások eredményeként 1896 június 4-én megkötötték az új árszabály, melyet 49 főnökegyesületi tag irt alá.

Körünk fennállásának 12. esztendeje a megpróbáltatás ideje volt, mivel az 1895-ben lefolyt bérmozgalom utóhatásai ólomsúllyal nehezettek Körünkre. Erkölcsei és anyagi erősítésre gondolni sem lehetett; a választmány fáradozása csak a Kör végleges elpusztulásának elhárítására szorítkozhatott. A legutóbbi mozgalom teljesen kiapasztotta pénztárunkat, úgy, hogy a tagok részéről befizetett illetékek alig voltak elegendők arra, hogy a megrendszabályozott vagy más módon nagy számban munkanélkülivé vált szaktársak némi segélyben legyenek részesíthetők.

Az évi közgyűlésen Winckelmann Antal szaktársunk választatott meg elnökké, aki azonban még az év befejezte előtt e tisztről lemondott és a rendkívüli közgyűlés közfelkiáltással néhai Lipták Lajos szaktársunkat választotta meg másodizben.

Az 1897 március 7-én megtartott ülésen a heti járulékok 20 fillérről 24 fillérre való felemelése ment határozatba, mely április 1-én a közgyűlés jóváhagyásával életbe is lépett. E határozathozatalra az indította a választmányt, hogy a rokkantpénztár nem bírta el az alapszabályokban körülírt segélyezési kiadásokat.

Az április 11-iki ülés kimondotta, hogy memorandumban fordul az Otthon írók és hirlapírók, valamint a Hirlapkiadók egyesületéhez a hétfőn reggel megjelenő lapok megszüntetése, valamint május elsejének megünnepeltetése tárgyában. Azonban kérésünk eredménytelen volt, mert a hétfői lapok megszüntetése két kiadó kapzsiságán tört meg, május elsejének megünnepelhetéséhez pedig egyáltalán nem járultak hozzá és így május 2-án az összes lapok megjelentek.

Julius 11-én ismét elnökválasztás állott be, amennyiben Lipták Lajos szaktársunk leköszönt. A választmány úgy határozott, hogy e tiszte a jövő évi közgyűlésig nem tölti be és az ügyek vezetését Salzmann Lajos szaktársunkra, I. alelnökre bízta, azonban több tisztség megüresedése folytán nyomdánkénti szavazással elrendeltetett a választás, melynek eredményeként Jantsy Henrik szaktársunkra esett a választás.

Szaktársaink egy tekintélyes része, mely radikálisabban gondolkodott, nem volt megelégedve a szervezet vezetőségével, ellenzéki lapot adott ki Világosság címen és így szaktársaink két pártra oszlottak, ami a szervezetre természetesen káros hatással volt. Körünk választmánya egy háromtagú bizottságot küldött ki, kísérletet teendő a béke helyreállítása érdekében. Azonban a béke helyreállítása csak az ez évben Debrecenben megtartott országos nyomdász-kongresszuson – ahol Körünket Jantsy Henrik elnök szaktársunk képviselte – sikerült a következő négy pont alapján: 1. A Typographia szerkesztője legyen független s így azt ne a gyűlés, hanem az ország összes szaktársai válasszák külön szavazólapokkal. 2. A pénztáros bizottsági tag legyen. 3. A kimutatások megjelenésük előtt az ellenőrök által megvizsgálandók és aláírandók. 4. Az új bizottság egy ügyviteli és kezelési szabályzatot készít, amelyet a nyomdai bizalmiférfiak elé terjeszt. A kívánt béke helyreállításához nemcsak Körünk, hanem a Bécsből ideküldött Schiegl szaktársunk is nagyban hozzájárult.

Az 1898. évben dühöngött a Bánffy-féle alkotmányosság, szakszervezeteink a legnagyobb-foku üldöztetéseknek voltak kitéve s így történhetett meg, hogy Krecsányi kapitány elkobozta a Typographia-pénzeket és tiltott gyűjtésért tolonházra ítélte az akkori vezetőséget, ami egész szervezkedésünkre bénítólag hatott. Ilyen előzmények után nem csoda, ha a nyomdász-szervezetben bekövetkezett az ex-lex állapot, amelyet azonban csak rövid ideig türtek szaktársaink, megválasztva egy hetes bizottságot, amely az 1899-ben lejáró árszabályra való tekintettel egy újabb árszabálytervezetet dolgozott ki. E bizottságba beválasztott Körünk elnöke, Jantsy Henrik szaktársunk is.

Ez év január 15-én lépett Németh János szaktársunk a rokkantállományba, miért is a rendes évi közgyűlés kimondotta, hogy a heti illetéket 24 fillérről 30 fillérre emeli fel, amely illetékből 14 fillér a rokkantalapra essék, ami május elsejével életbe is lépett.

Körünk választmánya határozatot hozott, hogy memorandum útján arra kéri főnökeinket, amennyiben lapsedőre volna szükségük, azt Körünk által közvetítettessék. E kérésnek azonban nem volt fogantja.

Árszabálycsonkitásból kifolyólag mozgalom volt a Magyarország és Nemzet személyzeténél, melyből kifolyólag egynéhány szaktársunk megrendszabályoztatott, kik Körünk által huzamosabb ideig segélyeztettek.

A múlt évben megválasztott hetes bizottság 1899-ben elkészítette az árszabálytervezetet, melynek főbb pontjai a kilenc órai munkaidő, mely munkaidő délelőtt 10 óra és éjjel 1 óra között terjedhetett. Egy óra után az első váró 1 koronában, a második, amely 3 órán tul nem terjedhetett, 2 koronában, míg az *n* szerinti számolás 56 fillérben állapított meg. A tárgyalások eredménye az lett, hogy az 1896-ban megkötött árszabályunk egy évre meghosszabbított.

A szaktársi élet fejlesztésére való tekintettel határozat hozatott hogy hetenként háromszor lap után összeövetel tartassék a Mandl-féle (volt Löffelmann) kávéházban eszmecsere céljából, továbbá felhívás bocsátatott ki a szaktársakhoz a Körbe való belépésre. A beiratási díj felfüggesztése és kedélyes estélyek rendezésén kívül ez évnek nevezetesebb eseményei nem voltak.

Az 1900. év elején elnökünk, Jantsy Henrik szaktársunk elhunyt, amit a választmány megilletődéssel vett tudomásul és jegyzőkönyvben örököztette meg emlékét.

A rendes évi közgyűlésre való tekintettel jelölő ülés hivatott egybe, melyen a II. alelnöki állásra egy olyan szaktárs jelöltetett, aki már három ízben vétett az általánosság érdekei ellen, miért is Körünk pénztárosa, Siegfried József szaktársunk, erélyes hangú felhívásban figyelmeztette erre a körülményre hirlapszedő szaktársainkat, megköszönve az eddig iránta tanúsított bizalmat, tisztéről leköszönt. Az évi közgyűlés a felhívásban elmondottakat méltányolva, a II. alelnöki tisztelet Grün Zsigmond szaktárral töltötte be, míg elnökké Siegfried József szaktársunkat választotta meg, akit a rendes évi közgyűlés megbízott a bécsi szaktársaink által rendezendő 20 éves jubileumon való képviseltetéssel.

Elnökünk a választmány jóváhagyásával felkereste a Hirlapkiadók egyesületét, kérve azt május elsejének megünnepléséhez való hozzájáruláshoz, mihez a lapkiadók egyhangúlag hozzájárultak, így történhetett meg, hogy a már 1894 óta május elsejét nem ünneplhető hirlapszedő szaktársaink együtt ünneplhettek többi munkástestvéreikkel.

A Pesti Napló személyzete, melynek egy része a legutóbbi mozgalom alkalmával megfélemlített szaktársi köteletségéről, árszabályconkitás alkalmából egytől-egyig kilépett. Összetartásuk azt eredményezte, hogy összes követeléseiket teljesítették.

A választmány határozata folytán átirat intéztetett a bécsi hirlapszedőkör elnökségéhez a kölcsönösség további fentartása, továbbá a prágai és brünni elnökséghez a kölcsönösség behozása érdekében. A testvérekörök a kölcsönösséghez hozzájárultak.

Rokkantszaktársunk terhére ez év augusztus havától 4 rokkant szaktársunkat kellett segélyeznünk, ami szerény viszonyok között lévő pénztárunkat nagyon is igénybe vette. Gondoskodni kellett tehát a pénztár megmentéséről és rokkant szaktársaink megszerzett jogainak épségben tartásáról. Miért is többféle indítvány érkezett a következő közgyűlés napirendjére, amelyen ismét elnökváltozás történt, amennyiben Siegfried József szaktársunk, kinek rövid vezetése alatt Körünk szép eredményeket ért el, leköszönt s helyét Brikovits János szaktársunk töltötte be. Voltak olyanok, kik az illeték felemelésével vélték a pénztárt megmenthetni, míg olyan is akadt, ki a rokkantszaktárt teljesen megszüntetendőnek vélte, a rokkant szaktársak valamilyen módon való kárpótlásával. A választmány azon javaslattal járult a közgyűlés elé, hogy szállíttassék le a rokkantszaktárs 6 koronáról 4 koronára, visszaható erő nélkül, a várási idő pedig 10 évről 15 évre. A közgyűlés a többi indítványokat elvetve, ily értelemben határozott, megbízva egyszersmind egy bizottságot az alapszabályok megváltoztatásával, kik e megbízásnak eleget téve, a minisztériumhoz felterjesztették, melyek az 1902. év elején jóváhagyva visszaérkeztek.

Az 1900. év a nyomdászársadalmi életben fordulópontot képezett, amennyiben főnökeinkkel békés uton megegyezésre jutva, az árszabályközösség terére léptünk, megalakítva a főnökök és segédek által álló békéltető bizottságot. Az árszabály az 1901. évre kötött, oly kikötéssel, hogy az mindkét részről július 1-je után három hónapra felmondható. Nevezetesen ez az árszabály arról, hogy ebben foglaltatik benn először az az üdvös intézkedés, amely tanoncszabályzat címen meg van jelenlegi árszabályunkban is. A záradék első pontja pedig olyképpen intézkedik, hogy szedőgépeknél csak tanult betűszedők alkalmazhatók és ezekre nézve egy később megállapítandó árszabály lesz mérvadó. A főnökséggel való megegyezés folytán 36 nyomdatulajdonos irta alá az árszabályt, kik 1050 szaktársunkat foglalkoztattak. A napilapok közül csupán az Egyetértésnél volt bérharc, de ezt a szaktársak dicséretes összetartása győzelemre vitte és követeléseiket az árszabálynak egész teljességében megkapták.

1902. évben ismét megkötöttetett árszabályunk 1905 október hó 31-ig, azon feltétel alatt, hogy szervezetünk 1903 január 31-ig köteles kimutatni, hogy az összes fővárosi könyvnyomdáknál alkalmazott szakmunkások 75%-a, 1903 december 31-ig pedig a segédek 80%-a ez árszabály rendelkezéseinek megfelelő feltételek mellett dolgozik, melynek be nem állta esetén ezen árszabály érvényét veszti. Ezen árszabályban a lapszedők 1000 n utáni számítása 56 fillérben

állapított meg, míg a gépszedőkre vonatkozólag oly megállapodás jött létre, ha Budapesten 50 szedőgép áll működésben, közös megállapodással árszabály dolgozandó ki, mely mint függelék jelen árszabályhoz csatoltatik.

A Typographia kötelezővé tételéből kifolyólag a mozgalom előtt szakadás történt, amennyiben szaktársaink egy csekély töredéke ellenzéki lapot adott ki Szabad Typographia címmel, megakadályozandó szaklapunk kötelezővé tételét. Ez ügyből kifolyólag Körünk vezetősége is állást foglalt, elítélve azokat, kik a szervezetben egyenetlenséget idéznek elő, bizalmat szavazva egyszersmind szervező bizottságunknak.

Ez évben mondotta ki a választmány, hogy mindazon körtagok, kik semminemű segélyben nem részesülnek, 6 és 10 korona karácsonyi segélyt kapnak, ami ugyan ma is fennáll, azzal a különbséggel, hogy minden egyes munkanélküli szaktársunk 10 korona segélyben részesül.

Az 1903. évben lefolyt eseményekről, a Kör agitacionális működését illetőleg, jelentéktelenül csekély beszámolni valónk van, mivel az 1902. évben lefolyt bérharc erre az esztendőre is nyugalmat biztosított a hirlapszedőknek, mivel a hirlapoknál csaknem kivétel nélkül respektálták az előző évben elfogadott árszabályt. Azonban épp az utóbbi eseményekből kifolyólag először alkalmazta Körünk alapszabályainak ama pontját, hogy „aki a Kör ellen vét, közgyűlési határozattal kizárható” és 11 szaktársat kizárt a tagok sorából.

Az ez évben megtartott országos nyomdászkongresszuson Körünket Weisz József I. alelnök szaktársunk képviselte.

Brünni testvérkörünk átiratot intézett hozzánk, melyben arra kérte Körünket, hogy az általuk október 10-én rendezendő nemzetközi kiállítás részére a Budapesten megjelenő napi- és hetilapokból egy-egy példányt küldjünk. Körünk eme kérésnek eleget téve, a kívánt lappéldányokat elküldötte, miért is a brünni Hirlapszedők Köre köszönő levélben fejezte ki elismerését.

Az 1904. évi közgyűlésen Weisz József szaktársunk lett elnökké megválasztva. Ez az év fordulópontot képez Körünk beléletében. Körünknek 5 rokkant tagja lévén, a tagok csekély száma és a rokkantpénztár vagyona immár azzal fenyegetett, hogy a közel jövőben felemésztődik az alap és nem bírjuk rokkantjainkat segélyezni. Ez a körülmény készítette akkori vezetőségünket arra, hogy érintkezésbe lépjen a Magyarországi rokkant- és nyugdíjegylettel, megbeszélendő, hogy milyen körülmények között lenne hajlandó Körünk tagjait átvenni. Ez ügy elintézésével Silbermann (Surányi) István és Schwert Frigyes szaktársaink bizattak meg, kik küldetésüknek eleget téve, sikeres eljárásról tehettek jelentést.

Rokkant szaktársainknak 100 korona végkielégítés lett felajánlva, mit ők visszautasítottak. Később azonban Németh János rokkant szaktársunk a többi rokkant szaktársak nevében is kijelentette, hogy 150 korona végkielégítéshez mindenki hozzájárul. A kiküldötték jelentése és a megállapodás készítette vezetőségünket egy rendkívüli közgyűlés összehívására a következő napirenddel: *a)* a Kör feloszlata; *b)* a rokkantak végkielégítése, egyenként 150 korona a segélyalapból; *c)* a tagok átlépése a Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjegyletébe, ami következőképp indokoltatott meg: „Tekintettel arra, hogy a Budapesti Hirlapszedők Köre a tagok csekély számának következtében az alapszabályokban előirt kötelezettségeknek meg nem felelhet, rokkantjait a befolyó pénzekből és járulékokból nem segélyezheti és így rövid idő múlva a rokkantpénztár vagyona felemésztődne, tekintettel továbbá arra, hogy a még meglévő tagok csekély száma is a legnagyobb részvétlenséget tanúsítja a Kör iránt és ennél fogva nem járhat el a választmány az alapszabályok értelmében és a Kör ezek miatt funkcionálni nem képes, indítványozza a választmány, hogy mondja ki a mai rendkívüli közgyűlés: 1. Hogy törvényes uton oszlattassék fel a Kör rokkantpénztára, e nélkül, csakis a segélyalap működjek tovább. 2. A Kör eddigi rokkantjai (számszerint öten) 150 korona végkielégítésben részesíttessenek a Kör segélyalapjából. 3. A Kör rokkantpénztárának vagyona

(6000 korona) a Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjegyületének adassék át, bizonyos kedvezmények ellenszolgáltatása mellett.” A rendkívüli közgyűlés a választmány eme indítványát elfogadta, kimondván egyszersmind Körünk újraalakítását. A választmány tisztéről leköszönt, azonban a közgyűlés a tisztikart újra megválasztotta, megbízva egyszersmind az új alapszabályok kidolgozásával és felterjesztésével. Az új alapszabályokat 1904 október havában terjesztették fel a belügyminisztériumhoz.

Legutóbb elfogadott árszabályunk egy pontja úgy intézkedett, hogy amennyiben 50 szedőgép van működésben, úgy a gépszedők számára árszabály dolgoztassék ki. E szám a megvalósuláshoz közeledett, amennyiben 38 szedőgép volt működésben, amelyeken 7 napilap állított elő. E körülmény szükségessé tette egy gépszedőértekezlet megtartását, mely értekezleten Körünket Weisz Bernát és Scheiner József szaktársak képviselték.

Az 1905 január 18-án tartott választmányi ülésen felolvastatott a Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjegyület átirata, melyben a vezetőségnek tudomására hozza, hogy kérvényének helyt ad és a kedvezményeket és feltételeket meghatározta.

Február 5-én érkezett le a minisztérium leirata, melyben ama óhajának ad kifejezést, hogy a Kör tagjai által a Kör rokkantpénztárának a Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjegyületébe való beolvadás kérelmezését a Kör tagjai egy újabb rendkívüli közgyűlésen azzal is toldják meg, hogy a fentebb említett rokkantegylet által felállított kedvezményeket, illetve feltételeket elfogadják-e. A rendkívüli közgyűlés a feltételeket egyhangulag elfogadta.

December 17-ig Körünk nem működött. E napra rendkívüli közgyűlés hivatott egybe, melyen felolvastatott a belügyminisztériumnak a rokkantegyletbe való átlépés jóváhagyása, valamint a rokkantegyletnek a 6000 koronának beszolgáltatásáról szóló nyugtatványa. Ezzel megszűnt az a pénztár, mely Körünk agitacionális fejlődésére csak hátránnyal volt.

Ez évben köttetett meg hosszabb tárgyalások után békés uton a ma is érvényben lévő hiányos kézi- és gépszedőárszabály, mely 1910 április 10-én jár le, melyet – bécsi szaktársaink mintájára – remélhetőleg jobbal fogunk pótolhatni.

Bécsi testvérkörünk ez évben tartotta alapítási ünnepélyét. Körünk ez alkalomból táviratilag üdvözölte bécsi szaktársainkat.

Megemlítésre méltó még szaktársaink politikai magatartása, amikor is a szociáldemokrata párt felhívására határozatba ment, hogy szeptember 15-én délelőtt beszüntetjük a munkát és felvonulunk a parlament elé, hogy békésen tüntessünk a munkásság legégetőbb és legaktuálisabb követelése: az általános titkos választójog érdekében. E határozatot tett követte és szaktársaink még soha nem látott számban jelentek meg, hogy tüntessenek politikai jogaik törvénybeiktatása mellett.

Ily arányu tüntetés ismétlődött meg 1907 október 10-én is.

Az elvárt folytatott küzdelemben a koalíciós lapok a munkásokat folyton gyalázták, piszkolták, mire szaktársaink azzal feleltek, hogy a koalíciós lapoknál – három kivételével – beszüntették a munkát s csak akkor vették ismét fel, amikor ezek nyilatkozatban kijelentették, hogy az elvárt folytatott küzdelemben a munkásokat többé gyalázni nem fogják.

Az 1906. évi közgyűlésen Weisz József szaktársunk elnöki tisztéről lemondott, helyébe Israel Jakab szaktársunk választotta meg, kinek megválasztásával teljesen új élet vonult be Körünkbe, aminek legjobb bizonyítéka, hogy míg a Körnek újraalakulásakor csak 44 tagja volt, az év végével a tagok száma már 353-ra szaporodott és csak két lap volt még, az Egyetértés és Budapesti Hírlap, melyeknek személyzetei nem voltak tagjai Körünknek.

Az április 8-án tartott választmányi ülés határozatot hozott a szedés- és osztásidőre, továbbá elvi határozatként kimondja, hogy a rendes szedési idő előtt való szedés esetén kárpótlás fizetendő, ünnepnap és rendkívüli kiadások esetén pedig a személyzetet sorrendben kell behívni. Elnök szaktársunk arra kéri a választmányt, hogy a hétfő reggeli lapok megszüntetése érdekében a Kör vezetősége érintkezésbe lépessen az ujonnan megalakult Hirlapírók Köre szakszervezetének vezetőivel.

Május elseje, úgy mint már néhány év óta, az idén is megünnepeztetett, azzal a különbséggel, hogy ez évben már szaktársaink tömegesen vettek részt a menetben.

A május 20-án tartott ülésen Israel Jakab elnök szaktársunk már jelentést tesz a hétfői lapok megszüntetése ügyében tett fáradozásairól, egyben átiratot kér intézni a Hirlapíró Körhöz, hogy az ez ügyben kiküldendő bizottságba Körünk megfelelő számu képviselője meghívassék. Több személyzeti értekezlet tartása határoztatott el, míg a mettőrök és vicemettőrök ünnepi kárpótlására vonatkozólag egy konkrét esetből kifolyólag elhatároztatott, hogy az eset a szervező bizottságnak bejelentendő.

A június 17-én tartott választmányi ülésen felolvastatott a Gépmesterkör átirata azon ügyből kifolyólag, hogy a legközelebb megtartandó kongresszus által egyes bizottsági tagok oly indítványt akarnak elfogadtatni, mely szerint úgy a Hirlapszedők Köre vezetőségi, mint a gépmesterek agitáló bizottsági tagsága a szervező bizottsági tagsággal összeférhetetlennek nyilváníttassék. Grünbaum Miksa szaktársunk, mint a Gépmesterkör kiküldötte, szóval is ismerteti az ügyet, arra kérve Körünket, hogy ebben az ügyben a Hirlapszedők Köre az agitáló bizottsággal egyöntetűen foglaljon állást az indítvány ellen. A választmány ily értelemben határozott.

Julius 22-én szóvá tétetett a vasárnapi munkaszünet betartása, mire a bizalmiférfi szaktársak kérettek fel.

Augusztus 20-án elvi határozatként kimondatott, hogy nyári szabadság bizonyospénzben előállított lapoknál csak akkor fogadható el, ha a szabadságon lévő helye betöltetik, míg az Ország és Alkotmány című lapoknál előfordult árszabálysértések a bizottságnak bejelentetni határozattak.

Szeptember 23-án jelentés tétetett, hogy a Stefaneum-nyomdában végre sikerült rendet teremteni, ama remény kifejezésével, hogy az ottani szaktársak az elért eredményt meg is fogják védeni és az árszabállymagyarázatnak precízebb kidolgozásával egy hét tagu bizottság bizatott meg, az elnökség pedig utasított, hogy a legközelebbi ülésen tegyen jelentést a hétfői reggeli lapok megszüntetésének ügyéről.

Október 28-án határozatba ment, hogy az elvi határozatok külön könyvbe vezettessenek be, nemkülönben a hétfői reggeli lapok ügye a szervező bizottságnál megsürgtetett.

November 18-án jegyző szaktársunk bejelentette a bizottság ama határozatát, hogy a számolásban előállított napilap személyzete a lapon kívül más munkát nem végezhet, míg választmányunk személyzeti értekezlet egybehívását kérte a Pesti Hirlap személyzetével.

A december 16-án tartott választmányi ülés elhatározta, hogy munkanélkül lévő szaktársaink 8 korona karácsonyi segélyben részesülnek.

December 30-án öntő és rotációsgépmester szaktársaink bevonásával rendkívüli hirlapszedő értekezlet tartatott, melynek tárgya a hétfői reggeli lapok megszüntetése volt. Az értekezlet a következő határozati javaslatot fogadta el egyhangulag: „Kimondja az 1906. évi december 30-án az Öntő-és Gépmesterkör bevonásával tartott rendkívüli hirlapszedőértekezlet, hogy a hétfői reggeli lapok megszüntetése ügyében az ujságkiadókkal létrejött egyezség szigorú végrehajtását becsületbeli kötelességének tartja.

A kapzsi és a munkások vasárnapi munkaszünetét semmibe sem vevő kiadókkal pedig minden rendelkezésre álló eszközzel: a szervezet hatalmával le fog számolni.

Az értekezlet elhatározza, hogy 1907 január 7-től kezdve a fővárosban a hétfői lapok egyáltalán nem, az esti lapok pedig délután 2 óra előtt megjelenni nem fognak.”

És ezzel egy 26 éves küzdelem fejeződött be végre. Igaz ugyan, mint fentebb már megemlítettük, hogy 1891-ben Baross Gábor megcsinálta a vasárnapi munkaszünetről szóló törvényt, amely csak látszólag orvosolta az ujságszedők sérelmét, mert a helyzet nem javult, hanem rosszabbodott. Mert míg előbb vasárnap esti 9–11 órakor kezdtek szedni az ujságszedők, addig a törvény életbeléptetése után hétfőn a hajnali órákban kellett a munkát megkezdeni. Aki részben már beletörődött abba, hogy a természetestől eltérőleg reggel 3–4 órakor térjen nyugalomra, annak a törvény életbeléptetése után hétfőn reggel 3–4 órakor kellett felkelnie. A hirlapkiadók nem törődtek a munkások rettenetes helyzetével és nem törődtek a törvény intencióival, sőt rendelkezéseivel sem, hanem kezdtek reggel 6 óra helyett 5, 4, sőt 3 órakor is szedetni, csak hogy a konkurenciában elsőek legyenek és feneketlen zsebeiket ily módon is tömjék. Azóta többször tétetett kísérlet a hétfői reggeli lapok megszüntetésére nézve, ami azonban hol az egyik, hol a másik kiadó kapzsiságán szenvedett hajótörést, míg végre Körünk vezetősége, a többi szaktársi körökkel egyetértve, érvényt szerzett a teljes 36 órás munkaszünetnek.

Az 1907 január 20-án tartott választmányi ülésen, Körünk meghívására, az öntők részéről megjelent Eisler Samu szaktársunk, míg a gépmesterek részéről Gyürey Rudolf szaktársunk, hogy a hétfői reggeli lapok megszüntetése alkalmából rendezendő mulatságról értekezzenek. Mivel nevezett szaktárskörök mindenben szolidárisnak vallották magukat, kiküldetett a vigalmi bizottság, kiegészítve az öntő- és gépmesterszaktársakkal, a multság rendezésére. Az ünnepséggel egybekötött multság a Feld-féle „Lövdöde” helyiségeiben tartatott meg, mely úgy anyagilag, mint erkölcsileg fényesen sikerült.

A rendes évi közgyűlés napirendjén fontosabb indítványok nem voltak, az évi jelentés tudomásul vétetett. Elnökké újólaj Israel Jakab szaktárs választatott meg.

Március 17-én az elnökség beszámol a lapokkal tartott értekezletekről. A Kör választmánya pedig felkéri a szervező bizottságot, hogy amennyiben a Kör érdekével szoros kapcsolatban levő jelölésről van szó, azt idejében hozza a Kör tudomására.

Április 7-én a választmány megbizza elnök és jegyző szaktársakat, hogy május elsejének megünneplése végett járjanak el a Hirlapkiadók Egyesületének elnökségénél. Továbbá kimondja a választmány egy konkrét esetről kifolyólag, hogy váróban csak aznapra valót lehet szedni. Ugyanekkor elnöklő szaktársunk bejelenti, hogy a bizalmiférfiak értekezlete kimondotta a hirlapszedő bizottsági tag munkavesztésének megfizetését.

Május 26-án jelentés tétetett május elsejének megünnepléséről, továbbá arról, hogy az árszabálymagyarázat a békeltető bizottságnál levő elvi kérdések eldöntése után fog megjelenni, míg Péter és Pál napjára multság tartása határoztatott.

A juliusi választmányi ülés néhány apróbb üggyel foglalkozott, míg a „Radikális Ujság”-nál előfordult árszabálysértés a szervező bizottsághoz tétetett át.

Az október 6-án tartott választmányi ülésen elnöklő szaktárs bejelenti, hogy a bizottság és közötté felmerült ellentétek folytán bizottsági tagságáról lemondott. Mivel lemondásához ragaszkodott, helyébe Györy Ferenc szaktársunk jelöltetett.

Felemlítésre méltó, hogy az elmúlt évben az Egyetértés című napilap nyomdát változtatván, azóta már árszabályszerinti feltételek mellett készül és ma már nincs napilap a fővárosban, mely árszabály szerint ne készülne.

A Budapesti Hirlap személyzete újra felvételre Kőrünkbe, abban a reményben, hogy a jövőben kötelességeiknek minden tekintetben eleget tesznek, amiről a közelmúltban meg is győződhattunk.

Szervező bizottságunk egyezséget kötött a főnökökkel, a szennykonkurrencia megszüntetését célozva, mely alkalommal sikerült a főnököktől két korona drágasági pótlékot kiereszokolni. Kőrünk elnöke, mivel elvi ellentét volt e tekintetben közte és a választmány többsége között, elnöki tiszteréről lemondott.

Az 1908. évi rendes közgyűlés elnökké Gábor Döme szaktársat választotta. E közgyűlés kimondta, hogy minden a hirlapoknál dolgozó gép- és kézi szedő, hirdetésszedő, korrektor és metőr köteles a Kör tagjává lenni.

A március 22-én megtartott ülés foglalkozott május elsejének megünneplésével. Győry szaktárs továbbra is megbízott, hogy Kőrünket a szervező bizottságban képviselje. A metőrök és helyettes metőrök munkaideje szóvátétetett, míg a szervezeti szabályzatot készítő bizottságba elnöklő szaktárs küldetett ki.

Május 10-én felszólítottak a nappal szedett lapok bizalmiférfiai, hogy amennyiben még nem volna meg az árszabályban előirt ebédidejük, azt a szervező bizottságnál jelentsék be, egyszersmind szóvá tetetett az egyes lapoknál levő tanult nyomdászkorrektorok ügye, kik nem részesülnek árszabályszerinti díjazásban. Az ügy a szervező bizottság útján a békéltető bizottsághoz tetetett át.

Május 31-én kimondatott, hogy azon szaktársak helyei, kik az üzlettől szabadságot kapnak, betöltendők, egyben kimondatott, hogy a második helyettes metőri teendők körülmenő előnynek tekintendők és azt felváltva mindig más és más szaktárs végezheti. Elhatározott még egy nyári multság rendezése, míg elnöklő több oldalról megnyilatkozó óhajnak kíván eleget tenni azzal, hogy a Kör helyiségét anyaegyesületünk palotájába áthelyezhesse. Ily értelemben átiratot intézett Kőrünk anyaegyesületünk választmányához, amely e kérésünknek eleget is tett. Ezért Kőrünk választmánya jegyzőkönyvileg fejezte ki köszönetét.

Junius 28-án a személyzeti értekezletek, vicemetőr- és korrektor-ügy és a multságra vonatkozó jelentések tudomásulvételén kívül elhatározott, hogy helyiségünk megváltoztatásáról értesítjük külföldi testvéreinket.

Az augusztus 16-án tartott ülésen II. alelnök, Schwarcz József III. szaktárs, levélben leköszön, ami többek hozzászólása után tudomásul vétetik, egyben kimondja a választmány, hogy a II. alelnök szaktárs helyét ez évben már nem tölti be. Az Alkotmány bizalmiférfia utasított, hogy a revízió-ügyet rendezze és tegyen jelentést ennek eredményéről a szervező bizottságnál. Gépmester szaktársaink ez évben ünnepelték meg Kőrük fennállásának 25 éves jubileumát. Kőrünk a jubileumon elnöklő szaktárssal képviseltette magát.

Szeptember 27-én a személyzeti értekezletről szóló jelentés, valamint több apróbb árszabályügy elintézése után megbizta elnöklő szaktársat Kőrünk 25 éves történetének megírásával.

Az október 25-iki választmányi ülésen, a Neues Pester Journal személyzetével tartott értekezletből kifolyólag, a választmány kimondja, hogy hirdetésszedőt nem szabad kisegítőnek a lapnál alkalmazni, mikor már az ő munkaidejét kidolgozta, hanem elsősorban munkanélkülit, ha ez nem volna, nappali, de nem hirdetésszedőt, kell alkalmazni, kinek a következő napon délelőtt dolgoznia nem szabad. A korrektor-ügyet békéltető bizottságunk olyképpen intézte el, hogy kimondta, miszerint a fenforgó esetben az árszabály nekik megfizetendő és amennyiben tanult nyomdász-korrektor elbocsátatik, helyét csak tanult nyomdász töltheti be. Ez ülésen bejelentetett, hogy a Népszavánál a nyolcórás munkaidő rendszeresített.

November 22-én felolvastattott az Általános Fogyasztási Szövetkezet Körünkhöz intézett átirata. A Kör választmánya beható tanácskozás után öt darab részvény jegyzését határozta el. Mivel a békéltető bizottságban egy hely megüresedett, Körünk választmánya azon óhajának adott kifejezést, hogy a megüresedett hely hirdapszedővel töltsék be. A szervező bizottság úgy határozott, hogy ezen helyet a magyar szerkesztőnek tartja fenn, azonban a következő bizalmiférfit értekezleten e helyet hirdapszedővel töltette be. Határozat hozatott még, hogy munkanélkül levő szaktársaink 10 korona karácsonyi segélyben részesüljenek, amit 19-en igénybe is vettek. A bizalmiférfit felszólították, miszerint igyekezzenek oda hatni, hogy a karácsonyi mellékleteket a lapok személyzetei ne különórákban, hanem munkanélküli szaktársak igénybevételeivel készítsék el. E felszólítás nem maradt eredménytelenül.

December 31-én résztvettünk a politikai tömegsztrájkban, amikor lapszedő szaktársaink szép példáját adták szolidaritásuknak, minek következtében egyetlenegy lap sem jelent meg.

A mettrörök és vicemettörök fizetésére vonatkozólag Körünk vezetősége egy statisztikát állított össze, melyből kitűnt, hogy egy mettrör 65, egy 60, a vicemettörök legtöbbje pedig szintén csak 60 korona díjazásban részesül, azonban munkaidjük 6–9 órával terjed túl az árszabályunkban megállapított munkaidőnél, mit ha leszámítunk, úgy nincs meg nekik a megállapított minimum, miért is Körünk a szervező bizottságunk útján a békéltető bizottsághoz vitte ezen ügyet, mely kimondotta, hogy a mettrörök és vicemettörök keresete nem maradhat a szedő keresetén alul.

Az elmúlt évben 50 személyzeti értekezletet tartottunk. Tagjaink száma 429-ről 426-ra apadt, mivel egy napilap, nevezetesen a Magyar Állam megszűnt, továbbá a Pester Lloydnál a szedőgépek négyvel való megszorítása miatt hat szaktársunk veszítette el állását, négy szaktársunk pedig elhunyt, azonban hirdetészedő szaktársaink belépése folytán a különbség a múlt évhez képest csupán három és ma már bátran elmondhatjuk, hogy nincs lapnál kondícióban levő szaktárs, ki Körünknek tagja ne lenne.

Amikor még megemlékezünk az elmúlt évben elhunyt szaktársainkról, Leopold Mihály, Schönwelder Ferenc, Tolnay Gyula és Jandó Jenő szaktársokról, kiknek emlékét kegyelettel őrizzük, örömmel tekinthetünk vissza Körünk 25 éves multjára, mely bár sok megpróbáltatáson ment keresztül, a 25 év előtt elültetett fa most kezdi gyümölcsét megteremni és szaktársaink összetartásával, a szervezet és Körünk iránti szeretetével, melyből e fa tápláló erejét veszi, mindig szebb és jobb gyümölcsöt fog hozni.

ALAPÍTÓ TAGJAINK NÉVSORA:

Allinger Sándor †
 Adler József
 Bleischütz Gyula
 Biró Ignác
 Bejek József
 Boda Elemér
 Brünn Alajos
 Benjáts Sándor
 Beutel Simon †
 Bednár János †
 Benkó Antal
 Bleich Jakab
 Blum Ignác
 Bieber Lajos
 Bóth János
 Csorda Ferenc
 Csobánczy István †
 Csorda József
 Deutsch Albert †
 Durlák Nándor
 Ecsedy István
 Engel György †
 Friedl György †
 Fromm István †
 Fodor Árpád
 Frussa Döme
 Fellmer Gyula
 Goldstein Adolf
 Grosz Mór
 Grünfeld Kálmán
 Gerhardt Alajos †
 Guth Márk
 Gaar Iván
 Gegus Samu †
 Grebenz Lajos
 Gyöngyösi Sándor
 Glatz Ferenc
 Gyulay Sándor
 Galbavy Ignác
 Greischitz János
 Guttmann Albert
 Grün Ignác †
 Gottsegen Simon †
 Glanz Adolf
 Gelb Henrik †
 Graf Ferenc
 Hadek János †
 Homolya László

Goldfinger Izidor †
 Hiller István †
 Hofbauer Béla
 Horváth Ferenc †
 Heverdle Károly
 Hülle Oszvald
 Häuszler Antal
 Horsovszky Sándor
 Hölzel József
 Jaksch Frigyes
 Jantsy Henrik †
 Králl József
 Kajdácsy Tibor
 Körömszy István †
 Kisfalusi Károly
 Klein Samu
 Kiss Ernő
 Kovács István
 Krecsek Antal
 Karner Ferenc
 Kaderzsabek János
 Krastl György †
 Kubescha Ferenc †
 Köllner Ferenc †
 Korner Izidor
 Kleinberger Ármin
 Krausz Bernát
 Kohn Náthán
 Kovarik Ferenc †
 Kohn Zsigmond
 Krupits József †
 Lehoczky Károly
 Lebenshöffer János
 Leitner Pál
 Lill Sándor
 Lipták Lajos †
 Lipp Károly †
 Locker János
 Lipschitz József
 Laufer Jakab
 Löffler József
 Majoros Elemér
 Melisszer József
 Marich Ágost
 Móré Lajos †
 Motiska Rezső
 Mészáros László
 Machoff Leó

Nagy Károly
Nadel Jakab
Naschitz Ferenc †
Neufeld Mór
Németh János
Németh Károly
Novák András
Paulich János
Paulich Miklós †
Prager Adolf
Podvorny Győző †
Putz József I. †
Putz József II. †
Peksa Mátyás †
Piovárcs Pál †
Puskás Károly
Perlsz Mór
Psihoda Bohuslaw †
Pick Lázár
Preuss Jakab
Peterschak Gyula
Ribáry Károly
Reiter József
Rosenberg Ede †
Román Gergely
Richtmann Mór
Rácz István
Schuck Ignác
Schönwelder Ferenc †
Schwarz Ignác
Stern Henrik
Stern Lipót
Szendler Rezső †
Szabó László
Sima Gyula †
Szalay János
Szantner József
Sprengl Károly
Szűts Lajos
Spitzer Márk
Spindler Sándor
Schillerwein Ignác
Somogyi Pál

Szeberényi Ferenc
Szénássy József
Salamon József
Sitte József
Strammer Ferenc †
Skrabal Ede †
Szécsen Ármin
Spiró Mór
Spitzer Adolf
Silbermann (Surányi) István
Seebacher Alajos †
Singer Sándor
Singer Mór
Schwarz Zsigmond
Schwarz Adolf
Stöckle Frigyes †
Schäffler Albin †
Suplikiewicz János
Szabó Miksa
Salzmann Lajos
Sturm György
Tamássy Ede †
Tolnay Gyula †
Tichy Ákos †
Tomaschek Géza
Tessák Nándor †
Tugendlieb Károly †
Tschutschegg Vince
Tóth Gyula
Vajda József
Vékony Sándor
Vojtek László
Vojcsek Sándor
Weisz Mózes
Weisz József
Wasziliades Oszkár †
Werdenigg Ágoston
Winckelmann Antal
Wolff Ferenc
Wolff Salamon
Wohl Jakab
Zimmermann (Szendler) Rezső
Zimay András

**GEDENKSCHRIFT
ZUM FÜNFUNDZWANZIG JÄHRIGEN
BESTANDE DES KLUBS DER
ZEITUNGSSETZER
BUDAPESTS**

1884–1909

**VON
DEMETRIUS GÁBOR**

EDIERT VOM KLUB DER ZEITUNGSSETZER BUDAPESTS

RÜCKBLICK AUF 25 JAHRE.

Fünfundzwanzig Jahre sind verflossen, seit sich mehrere Zeitungssetzerkollegen veranlasst sahen, durch die Gründung eines Zeitungssetzerklubs sowohl das eigene als auch das Interesse der gesamten Budapester Zeitungssetzer zu fördern. Von diesem innigen Wunsche getragen, eine Organisation zu schaffen, wie sie bereits in Wien den Kollegen erspriessliche Dienste geleistet, richteten sie einen Aufruf an die Kollegen, indem sie für den 20. Januar 1884 eine Delegiertenversammlung einberiefen, zu welcher die Zeitungspersonale je zwei Delegierte entsendeten.

Dieser Aufruf war von Erfolg begleitet; denn schon in der Vorkonferenz waren die folgenden Zeitungspersonale durch Delegierte vertreten: „Budapest“, „Budapesti Hirlap“, „Egyetértés“, „Függetlenség“, „Kitartás“, „Magyar Föld“, „Magyar Korona“, „Nemzet“, „Neues Pester Journal“, „Neues Politisches Volksblatt“, „Pester Lloyd“, „Pesti Napló“ und „Pesti Hirlap“. Diese Vorkonferenz wurde im Namen der Initiatoren durch Koll. Paul *Leitner* eröffnet, welcher die Erschienenen ersuchte, einen Präsidenten, einen ungarischen und einen deutschen Schriftführer zu nominieren. Zum Präsidenten wurde Koll. Paul *Leitner*, zum ungarischen Schriftführer der seither verstorbene Kollege Albert *Deutsch* und zum deutschen Schriftführer Koll. (jetzt Prinzipal) Armin *Kleinberger* (Kállay) gewählt. Koll. Paul *Leitner* wies in seiner Rede auf die tristen Zustände und Missbräuche, welche in den einzelnen Druckereien auf der Tagesordnung waren, hin, die nur durch die Gründung eines Zeitungssetzerklubs saniert werden könnten. An der Hand des Jahrbuches des Wiener Zeitungssetzerklubs bewies Redner, welche glänzende Erfolge unsere Wiener Kollegen innerhalb der drei Jahre des Bestandes ihres Klubs aufzuweisen hatten. Hierauf forderte er die Delegierten auf, dahin zu wirken, damit sämtliche Budapester Zeitungssetzer der neu zu schaffenden Organisation beitreten. Anfeuernde Reden hielten noch Koll. Josef *Sitte* und der seither verstorbene Koll. Ludwig *Lipták*, worauf Armin *Kleinberger* den Antrag stellte, dass die Delegierten im eigenen Wirkungskreise von den Zeitungssetzerkollegen Unterschriften sammeln und dem Vorbereitungs Komitee in einer in allernächster Zeit abzuhaltenden Konferenz unterbreiten mögen.

In der zweiten Konferenz, in welcher wieder Koll. Paul *Leitner* präsiidierte und der bereits verstorbene Kollege Stephan *Körömszy* als stellvertretender ungarischer Schriftführer fungierte, waren die Delegierten vollzählig mit den Beitrittserklärungen erschienen, aus welchen hervorging, dass die Gründung des Klubs von 182 Zeitungssetzern Unterstützung fand. Armin *Kleinberger* verlas hierauf die mittlerweile angefertigten Statuten, welche im Prinzip angenommen wurden. Der Präsident beantragte hierauf, als Präsidenten Koll. August *Marich* zu wählen, welcher Antrag mit Akklamation angenommen wurde.

Dies waren die ersten Schritte zur Gründung des Klubs, obgleich wir im Interesse der Wahrheit konstatieren, dass ähnliche Schritte schon im Jahre 1880 Koll. Josef *Szandtner* unternommen hatte und die Realisierung seiner Wünsche nur an der Indolenz der Kollegen scheiterte.

Am 2. Februar 1884 hielten nun die Budapester Zeitungssetzer eine allgemeine Versammlung, in welcher Armin *Kleinberger* als Einberufer fungierte und die Anwesenden zur Wahl des Ausschusses aufforderte.

Obgleich schon die Vorkonferenz Koll. August *Marich* zum Präsidenten gewählt hatte, wurde er in dieser zweiten Versammlung einstimmig wiedergewählt. Zum ungarischen Schriftführer wurde Koll. Albert *Deutsch*, zum deutschen Schriftführer Koll. Josef *Hölzel* gewählt. Der zweite Punkt der Tagesordnung dieser Versammlung war die Beratung der Statuten, bei welcher Koll. Paul *Leitner* als ungarischer und Armin *Kleinberger* als deutscher Referent

fungierten. Aus der Rede des ungarischen Referenten leuchtete hervor, dass der Zweck der Gründung des Klubs nicht bloss die Förderung der materiellen Interessen der Mitglieder, sondern auch die Verwirklichung der Sonntagsruhe sei, für welche einzelne Kollegen schon seit dem Jahre 1880 vergeblich kämpften.

Die Statuten wurden im allgemeinen angenommen, führten jedoch bei der Detailberatung zu längeren Debatten, bis schliesslich ein aus acht Mitgliedern bestehendes Komitee gewählt wurde, welches mit der Unterbreitung der Statuten beim Minister betraut wurde. Dieses Komitee hat seiner Aufgabe auch entsprochen und schon im Monat März wurden die Statuten von Minister genehmigt.

Am 14. Februar begann der Klub seine eigentliche Tätigkeit, an welchem Tage auch die erste Vertrauensmännerkonferenz stattfand und die Namensliste der Vertrauensmänner dem Ausschuss vorgelegt wurde. Mit den Einzahlungen der Mitgliedsbeiträge wurde am 13. Februar begonnen. Auf Antrag des Präsidenten wurde die provisorisch wirkende Kommission druckereise gewählt, während ein sechsgliedriges Komitee entsendet wurde, welches die Kandidationsliste zusammenstellte. In der darauffolgenden Sitzung wurde der erste Ausschuss unseres Klubs gewählt. Abgegeben wurden 160 Stimmen. Gewählt wurden: August Marich zum Präsidenten, Paul Leitner und Armin Kleinberger zu Vizepräsidenten, Stephan Körömczy zum ungarischen und Josef Hölzel zum deutschen Schriftführer, Alexander Lill zum Kassier und Josef Sitte zum Kontrollor; zu Ausschussmitgliedern: Alexander Allinger („N. P. Volksblatt“), Josef Bejek („Pesti Napló“), Ludwig Bieber („Pester Journal“), Alois Gebhard („Függetlenség“), Ludwig Grebencz („Egyetértés“), Franz Kubescha („Pester Lloyd“), Nathan Kohn („Politisches Volksblatt“), Karl Lipp („Nemzet“), Josef Melisszer („Magyar Föld“), Josef Salamon („Budapest“), Ludwig Seebacher („Neues Pester Journal“), Akusius Tichy („Budapesti Hirlap“), Géza Tomaschek („Magyar Korona“), Moriz Weisz („Pesti Hirlap“).

Nach der Wahl des Ausschusses beeilten sich unsere Wiener Zeitungsetzerkollegen, ihren kollegialen Gefühlen schriftlich in folgenden Worten Ausdruck zu verleihen: „Mit aufrichtiger Freude nahmen wir von der Gründung Ihres Klubs Kenntnis. In Begleitung unserer Glückwünsche begrüssen wir herzlichst sämtliche Mitglieder dieser neuen Vereinigung und geben unserem innigen Wunsche Ausdruck, dass jene Hoffnungen, welche sich an seine Gründung knüpfen, in Erfüllung gehen und auf dem Budapester Zeitungswesengebiet all jene Institutionen inaugurirt werden mögen, welche nicht nur den sehnlichen Wunsch der Budapester, sondern auch der Wiener Kollegen bilden. Immer wird und soll es als Genugtuung dienen, dass auf dem internationalen Gebiete der Arbeit die Arbeiter eine strenge Disziplin zum Zwecke der Verbesserung ihres Loses zur Geltung bringen. Dazu ist aber vor allem Einigkeit notwendig, mit Vermeidung jedweder Differenzen, welche sich auf dem ganzen Gebiete der Tätigkeit zeigen, da nur durch Einigkeit ein Erfolg erzielt werden kann. Wir Wiener Kollegen hoffen von den Budapester Zeitungsetzerkollegen, dass sie ihren Klub zu einem solchen Faktor entwickeln werden, mit dem man immer als massgebend rechnen soll. Dies voraussetzend und unseren neuem Bruderklub Fruchtbarkeit und Aufblühen mit einem herzlichen „Glück auf!“ wünschend, verbleiben wir mit kollegialem Gruss und Händedruck im Namen des Wiener Zeitungsetzerklubs: Präsident L. Schwichowetz, Schriftführer Karl Dreyecker.“

Diese Sympathiekundgebung war ein Ansporn für uns und fiel auf keinen unfruchtbaren Boden, denn der neugewählte Ausschuss machte sich an seine schwierige Aufgabe. In erster Linie wollte man die bei dem „Függetlenség“ vorgekommenen Unzukömmlichkeiten regeln, doch scheiterte dieses Beginnen an der leider sehr schwachen Solidarität der Kollegen, und so waren die Kollegen Josef Gerhardt und Frank die Ersten, die der Klub als Gemassregelte zu unterstützen hatte.

Der Herausgeber des „Pesti Hirlap“ wollte durch sein Personal noch ein zweites Blatt herstellen lassen, was damals zum Austritt eines Teiles dieses Personals führte. Die Personale der in der Schlesingerschen Druckerei hergestellten Blätter „Neues Politisches Volksblatt“ und „Budapester Tagblatt“ traten ebenfalls wegen Tariffdifferenzen in den Ausstand, doch erlitt diese Bewegung durch die Doppelrolle des damaligen Metteur-en-pages Kleinberger Schiffbruch, indem aus Wien zwanzig unorganisierte Setzer nach Budapest geholt wurden und daher der Stand der Unterstützungsbedürftigen sich erhöhte. Schliesslich sah sich die Klubleitung veranlasst, an der Spitze der „Typographia“ den Kollegen die Konditionsannahme bei den Blättern. „N. P. Volksblatt“, „Budapester Tagblatt“ und „Pesti Hirlap“ zu verbieten. Unsere Kollegen begannen hierauf mit der regelmässigen Sammlung der Unterstützungsbeiträge für die Ausgetretenen.

Am 18. Mai hielt der Klub seine erste Generalversammlung, bei welcher Koll. Kaderabek beantragte, für die konditionslosen Klubmitglieder eine prozentuale Steuer einzuhoben, während Koll. Grebenz den Antrag stellte, die Wochenbeiträge von 5 auf 10 Kreuzer und die Einschreibgebühr von 50 Kreuzer auf einen Gulden zu erhöhen, welcher letzterer Antrag angenommen wurde. In dieser Generalversammlung wurde der gewesene Ausschuss wiedergewählt. Am 12. Juni fand eine ausserordentliche Generalversammlung statt, welche aussprach, dass es kollegiale Pflicht sei, zwei Prozent des Verdienstes den Konditionslosen zu widmen. Auch trat in dieser ausserordentlichen Generalversammlung eine Änderung der Klubleitung ein, indem an Stelle des zurückgetretenen Präsidenten, Koll. August Marich, Koll. Josef Szandtner zum Präsidenten, Koll. Eduard Skrabal zum Vizepräsidenten und Koll. Albert Deutsch zum ungarischen Schriftführer gewählt wurden, während Adolf Lilienberg aus den Reihen der Klubmitglieder ausgeschlossen wurde.

Als nennenswertes Vorkommnis in diesem Jahre muss noch die Landesorganisation des Muttervereins erwähnt werden, an welcher auch unser Klub seinen Anteil hat, indem der Ausschuss in seiner Sitzung vom 24. August aussprach, die Idee, den Mutterverein in einen Landesverein umzugestalten, im Prinzip zu unterstützen. In dieser Angelegenheit wurde ein fünfgliedriges Komitee entsendet und in der am 4. Oktober abgehaltenen allgemeinen Zeitungssetzerversammlung folgender Beschluss an den Ausschuss des Unterstützungsvereins der Budapester Buchdrucker und Schriftgiesser gerichtet: „Die heute abgehaltene ausserordentliche Versammlung des Klubs der Zeitungssetzer Budapests akzeptiert die vollständige Zentralisierung des Unterstützungsvereins der Buchdrucker in einen Landesverein und empfiehlt diesen Beschlussantrag der Aufmerksamkeit und dem Wohlwollen des geehrten Ausschusses.“ In der am 6. September 1885 abgehaltenen III. Landes-Buchdrucker-versammlung wurde der Beschluss gefasst, den Buchdruckerverein zu einem Landesverein auszugestalten.

Die am 8. Dezember abgehaltene Ausschuss-Sitzung fasste noch zwei beachtenswerte Beschlüsse, indem in erster Linie eine Statutenänderung vorgenommen, in zweiter Linie aber ausgesprochen wurde, mit Rücksicht auf die grosse Anzahl der Unterstützungsbedürftigen die Wochenunterstützungen nur in ausserordentlichen Fällen zu bewilligen und unter normalen Verhältnissen den Unterstützungsbedürftigen eine grössere Summe als endgültige Unterstützung zuzusprechen. Ferner wurde beschlossen, dass jene Mitglieder, welche bereits dreimal aus dem Klub gestrichen wurden, keine Aufnahme mehr finden, wodurch der Stand der Mitglieder mit Ende des Jahres sowohl wegen Restierens als auch wegen Ausschliessung von 182 auf 126 fiel.

Das Jahr 1885 war sehr reich an Ereignissen, indem in diesem Jahre sowohl die Zentralisierung des Landesvereins, als auch die Durchführung des Tarifs bevorstand und die „Typographia“ in ungarischer und deutscher Sprache erscheinen sollte. Die letztere Angelegenheit brachte es mit sich, dass unsere Kollegen im Klub in zwei Lager sich teilten, indem der eine

Teil der Kollegen auf dem Standpunkte verharrte, dass die „Typographia“ bloss in deutscher Sprache erscheinen möge, während der andere Teil sich für die ungarische „Typographia“ einsetzte. In der allgemeinen Buchdruckerversammlung ist es gelungen, einen Beschlussantrag mit 308 gegen 305 Stimmen zur Durchführung zu bringen, laut welchem die „Typographia“ nur in deutscher Sprache erscheinen soll. Dieses Vorkommnis veranlasste den Ausschuss zur Abdankung. Nur der Vermittlung des Herrn Siegmund Ritter v. Falk ist es gelungen, die Vereinbarung zu erzielen, dass die „Typographia“ wohl ungarisch, jedoch mit der deutschen Beilage „Gutenberg“ erscheint. Dieses Zerwürfnis unter den Kollegen hätte beinahe den Bestand unseres Klubs untergraben. Sowohl der Vizepräsident, Koll. Eduard Skrabal, an dessen Stelle Koll. Vinzenz Tschutschegg gewählt wurde, als auch der Kontrollor, Koll. Josef Sitte, verzichteten auf ihre Stellen, während Koll. Josef Szandtner infolge einer beim „Egyetértés“ vorgekommenen Angelegenheit von seiner Stelle zurücktrat. Die Zahl der Mitglieder fiel auf 78. Diese Zustände haben sehr viel dazu beigetragen, dass zur Zeit der Tarifbewegung – trotzdem es bloss in acht Druckereien zum Austritt kam und auch in diesen nach einigen Tagen der Tarif unterschrieben wurde – kein solcher Erfolg erzielt wurde, als man dies durch die Solidarität der Kollegen erhoffen konnte. In diesem Jahre wurden in Wien die Montag-Frühblätter eingestellt, wovon wir durch unsere Wiener Kollegen mittels Zuschrift verständigt wurden, mit der Aufforderung, auch hier zu diesem Zwecke eine Aktion einzuleiten. Unsere damalige Klubleitung war jedoch der Ansicht, dass dies nur auf gesetzlicher Basis zu erreichen wäre.

Als Koll. Alexander Singer zum Präsidenten des Zeitungsetzerklubs gewählt wurde, trachtete er, den verfahrenen Karren des Klubs wieder ins Geleise zu bringen. Er erliess einen Aufruf zum Beitritt in den Klub, indem er zugleich die Einschreibgebühr auf zwei Wochen sistierte. Dieser Aufruf hatte den gewünschten Erfolg, indem die Mitgliederzahl von 78 wieder auf 180 stieg.

Im Jahre 1886 entspann sich eine grössere Debatte über die Frage, ob der Klub den Titel „Allgemeiner Konditionslosen-Unterstützungsverein“ führen oder seine ursprüngliche Benennung beibehalten solle, bis man sich dahin einigte, dass der frühere Titel auch weiterhin aufrechterhalten bleibe. In diesem Jahre waren keine nennenswerteren Vorkommnisse zu verzeichnen, nur dass in der im Jahre 1887 abgehaltenen ordentlichen Generalversammlung ein neuer Ausschuss an die Spitze des Klubs trat. Gewählt wurden folgende Kollegen: Präsident Josef Sitte, I. Vizepräsident Karl Lipp, II. Vizepräsident Ludwig Salzmann, Kassier Johann Paulich, ungarischer Schriftführer Akusius Tichy, deutscher Schriftführer Isidor Korner. Zu Ostern fand ein Kongress der Arbeiter statt, auf dessen Tagesordnung die Sonntagsruhe stand. Auf diesem Kongress war unser Klub durch drei Delegierte vertreten.

Im Jahre 1888 schloss unser Klub mit dem Wiener Zeitungsetzerklub ein Übereinkommen, nach welchem jedes von Wien nach Budapest oder von Budapest nach Wien reisende konditionslose Klubmitglied 4 Gulden Unterstützung zu erhalten habe und bei Konditionsannahme seine Beiträge hier ebenso wie in Wien, bei voller Aufrechterhaltung seiner Mitgliedsrechte, leisten könne. Damals kam es in Wien zu einer Tarifbewegung; infolgedessen wurden nur jene Kollegen unterstützt, die Wien passierten. Im selben Jahre beantragte Koll. Ernst Melisszer, dass die Hälfte der Wochenbeiträge für einen zu gründenden Invalidenfonds verwendet werden solle, aus welchem jedes Mitglied im Invaliditätsfalle eine Unterstützung von 3 Gulden pro Woche erhält. Dieser Antrag wurde dahin modifiziert, dass vom Wochenbeitrag 8 Kreuzer auf den Unterstützungs- und 2 Kreuzer auf den Invalidenfonds entfallen. Diese Stipulation trat mit 1. Januar 1888 ins Leben, weshalb eine Statutenänderung vorgenommen werden musste, mit deren Durchführung Koll. Ernst Melisszer, der seither verstorbene Koll. Ferdinand Tessák und Koll. Ludwig Salzmann betraut wurden. In einer ausserordentlichen Generalversammlung legten die genannten Kollegen die modifizierten

Statuten vor, an denen noch unbedeutende Änderungen vorgenommen und die dann dem Minister des Innern unterbreitet wurden, der dieselben jedoch nicht genehmigte, worauf ein neues Komitee zu einer abermaligen Modifikation derselben entsendet werden musste. Die neuerdings vorgenommene Modifikation bestand darin, dass die Wochenbeiträge für den Invalidenfonds, insofern es der Stand der Invaliden erfordert, um zwei Kreuzer vom Ausschuss erhöht werden können.

Im Jahre 1889 wurde ein Siebenerkomitee gewählt, dessen Aufgabe die Vorbereitung des Tarifs bildete. Obwohl ein Tarif bestand, blieb dieser doch nur auf dem Papier, denn mit Ausnahme der deutschen Blätter, wo demselben noch halbwegs Geltung verschafft wurde, herrschten trostlose Zustände. Von den ungarischen Zeitungen bildete bloss „Budapesti Hirlap“ eine Ausnahme, während bei „Budapest“ und „Kis Ujság“ nicht nur der Doppelsatz, sondern auch der Streichsatz nicht bezahlt wurde. Die Beilage für dieses Blatt wurde für 10 Gulden oder auch durch Lehrlingen hergestellt. Die Zustände bei „Egyetértés“ waren insofern besser, als dieses Blatt wohl nicht von Lehrlingen hergestellt wurde; die Zuschläge indessen, die der damalige Tarif vorschrieb, wurden auch hier nicht bezahlt. Bei „Pesti Napló“ und „Nemzet“ wurde der Tarif bezahlt, die Beilagen jedoch wurden durch Lehrlinge hergestellt. Bei „Fővárosi Lapok“ wurde der Tarif überhaupt nicht beachtet, und trotzdem das Blatt bei Nacht hergestellt wurde, herrschte dort die Einrichtung des gewissen Geldes. Diese Zustände bestimmten den Ausschuss, ein Siebenerkomitee zu wählen, dessen Aufgabe in der Durchführung des in Kraft befindlichen Tarifs bestand; zugleich hatte dasselbe Komitee die Vorarbeiten für den neuen Tarif zu erledigen. Bei dieser Gelegenheit beantragte der seither verstorbene Kollege Alois Wildner, dass jeder Kollege ein Prozent seines Wochenlohnes abliefere, welchen Antrag jedoch die Buchdruckerversammlung verwarf; statt dessen wurde ein Antrag auf eine Beitragsleistung von 10 Kreuzer pro Woche akzeptiert, welcher Beitrag jedoch auch nur sehr flau einfluss.

Obgleich es mit der Tätigkeit unseres Klubs nicht in engem Zusammenhang steht, sehen wir uns dennoch veranlasst, zu erwähnen, dass sich unsere Leitung in diesem Jahre auch mit der sozialdemokratischen Idee befasste, welche in unserem späteren organisatorischen Leben eine so grosse Rolle spielt. Wohl hatte diese Idee zu Beginn wenig Anhänger, doch können wir behaupten, dass heute der namhafteste Teil unserer Kollegen sich unter der sozialdemokratischen Fahne vereinigt. In diesem Jahre wurde auf dem internationalen sozialdemokratischen Kongress der 1. Mai als Arbeiterfeiertag proklamiert. In der Wertung dieses Arbeiterfeiertages sind wir wohl alle einig: Protest gegen die Unterdrückung von seiten des Kapitalismus und Demonstrierung sowohl für die achtstündige Arbeitszeit, als auch für eine dem Zeitgeiste und der Humanität entsprechende Arbeiterschutzgesetzgebung, ferner – in jenen Ländern, wo dies noch nicht eingeführt ist – für das allgemeine, geheime Wahlrecht. Als selbstbewusste Arbeiter respektieren auch wir diesen Kongressbeschluss und nehmen stets an den Demonstrationsumzügen korporativ teil.

Im Jahre 1890 erbrachte der Klub jenen Beschluss, wonach nur Mitglieder des Muttervereins dem Zeitungssetzerklub angehören können. Eine Ausnahme bildeten bloss jene Kollegen, denen ohne eigenes Verschulden die Aufnahme in den Mutterverein verweigert wurde. In Arad tagte der zur Herstellung des Provinztarifs einberufene Buchdruckerkongress, an welchem auch unser Klub durch den Vizepräsidenten vertreten war, der beantragte, dass die Berechnung bei den ungarischen Zeitungen mit 23 Kreuzer, bei den deutschen Blättern jedoch mit 24 Kreuzer nach 1000 n festgestellt werden solle, welcher Antrag angenommen wurde.

Unsere Kollegen in der Hauptstadt standen zur selben Zeit gleichfalls vor einer Tarifbewegung, welche der Direktor des „Athenaeums“ dadurch zu paralysieren versuchte, dass er jedem Arbeiter einen zweijährigen Kontrakt zur Unterschrift vorlegte, im Weigerungsfalle die Kündigung bevorstand. In dieser Zwangslage unterschrieben unsere Kollegen den Kontrakt.

Hierauf berief der genannte Direktor sämtliche grösseren Druckereibesitzer oder deren Vertreter zu einer Konferenz, in welcher sie gegen den von den Gehilfen unterbreiteten Tarifentwurf Stellung nahmen. Die am 12. Oktober abgehaltene Prinzipalsversammlung verwarf denn auch den vorgelegten Tarifentwurf, und wir sahen uns nun in der Zwangslage, wenigstens den *1885er Tarif* druckereiweise zu erkämpfen.

Auf die ablehnende Antwort unserer Prinzipale berief das Organisationskomitee eine allgemeine Buchdruckerversammlung ein, die jedoch von der Polizei wegen Nichtanmeldung aufgelöst wurde.

Der Präsident des Muttervereins, Herr Siegmund Ritter v. Falk, stellte uns im eigenen Namen folgende Punkte zur Annahme: 12 Gulden Minimum, die Berechnung um 1 Kreuzer höher, der Zeitungssatz in derselben Berechnung wie bisher, und die Arbeitszeit und das Minimum der Maschinenmeister gleichgestellt mit der Arbeitszeit und dem Minimum der Setzer. Mit diesen Vorschlägen befasste sich die am 13. Oktober abgehaltene Zeitungssatzerversammlung, wo dieselben angenommen wurden. Trotzdem kam es in mehreren Druckereien zum Austritt, infolgedessen 41 Klubmitglieder ihre Kondition verloren, die eine zehnwöchige Unterstützung von je vier Gulden erhielten; 14 Mitglieder wurden vom Klub ausgeschlossen. Bei dieser Bewegung sandten unsere Wiener Kollegen 100 Gulden, während sie uns zu Unterstützungszwecken 400 Gulden leihweise übergaben.

In der im Jahre 1891 abgehaltenen ordentlichen Generalversammlung wurde beantragt, die Wochenbeiträge von 10 auf 20 Kreuzer zu erhöhen, während Koll. Josef Lipschitz die Erhöhung nur auf die Zeit der Rückzahlung der Schuld an die Wiener Kollegen beschränkt sehen wollte. Letzterer Antrag wurde auch angenommen, und den Wiener Kollegen wurde für ihre materielle Hilfe protokollarisch Dank votiert, wovon dieselben verständigt wurden.

In Angelegenheit der Feier des 1. Mai beschloss der Ausschuss, sich mit der Fortbildungssektion ins Einvernehmen zu setzen, damit dieselbe auch bei den Zeitungsherausgebern vorsprechen möge, dass am 1. Mai keine Blätter erscheinen sollen. Dieses Ansuchen wurde jedoch abgeschlagen, da die Herausgeber auf ihrem Standpunkt, die Blätter erscheinen zu lassen, beharrten, und so konnten nur die bei Tag arbeitenden Kollegen den 1. Mai feiern, welche abends eine gemütliche Unterhaltung arrangierten, während die Zeitungsetzer arbeiten mussten. Letztere beschlossen, die Hälfte des auf diesen Tag entfallenden Verdienstes dem Tarifschutzfonds abzuliefern.

In diesem Jahre tagte in Temesvár der Landeskongress der Buchdrucker, zu welchem von seiten unseres Klubs der Vizepräsident, Koll. Karl Lipp, delegiert wurde.

Das bedeutungsvollste Ereignis dieses Jahres war die Einführung der Sonntagsruhe. Nach elfjährigem Kampfe war es unseren Kollegen gelungen, auch den Zeitungsetzern den freien Sonntag zu verschaffen. Während des russisch-türkischen Krieges im Jahre 1878 beschlossen die Zeitungsverleger, um ihren Abonnenten pünktlicher die Nachrichten zukommen zu lassen, auch am Montag früh ein Blatt herauszugeben, welches Sonntag nachts gesetzt werden musste, wofür unsere Kollegen 2 Gulden Entschädigung erhielten. Auf diese Weise raubte man den Zeitungsetzern den einzig zur Verfügung stehenden Ruhetag. Nach Beendigung des Krieges warteten unsere Kollegen vergebens auf die Herstellung des früheren Zustandes, bis schliesslich am 14. Mai 1880 einige Kollegen es unternahmen, in Buzalkas Restauration eine allgemeine Zeitungssatzerversammlung einzuberufen, auf deren Tagesordnung die Wahl eines Komitees behufs Verhandlung mit den Herausgebern im Interesse der Einstellung der Sonntagsarbeit stand. Dieses Komitee wandte sich in einem Memorandum an den Verband der Herausgeber, dessen Präsident damals Moriz Jókai war. Nachdem Jókai dem Komitee seine Unterstützung zugesagt hatte, sandte er einen zur Unterschrift auffordernden Bogen an die Mitglieder des Verbandes der Zeitungsherausgeber behufs Einstellung der Sonntagsarbeit,

welches Zirkular mit Ausnahme des Herausgebers des „N. P. Journal“, Herrn Siegmund Bródy, von sämtlichen Herausgebern unterschrieben wurde. Infolge der ablehnenden Haltung eines einzigen Herausgebers scheiterte die Einstellung der Sonntagsarbeit. Fünf Jahre später, kurz nach der Gründung unseres Klubs, wiederholte sich dasselbe Vorkommnis, nur war es diesmal der Redakteur des „Budapesti Hirlap“, an dessen Weigerung der Wunsch nach der Sonntagsruhe Schiffbruch erlitt. Im Jahre 1891, als das Gesetz über die Sonntagsruhe ins Leben trat, wurde diese endlich zu stande gekommene Errungenschaft am 19. Juni, dem ersten freien Sonntag, mit einem grossangelegten Fest, unter Mitwirkung der Liedertafeln „Egyetértés“ und „Typographia“, auf der Széchenyi-Promenade gefeiert. Aber auch diese Sonntagsruhe war keine vollständige, indem die Herausgeber ihre Personale statt Sonntag nachts für Montag 6 Uhr früh zur Arbeit beorderten, mit der Motivierung, dass sie wenigstens in den Vormittagsstunden erscheinen wollen.

Im Jahre 1892 war als besonders bemerkenswertes Vorkommnis zu verzeichnen, dass dem Provinztarif vollständige Geltung verschafft wurde. Was jedoch unser Klubleben betrifft, ereigneten sich nur wenig wichtigere Angelegenheiten. In einer Zuschrift forderte Koll. Ludwig Zaka den Klub auf, sich auf dem sozialdemokratischen Kongress durch zwei Delegierte vertreten zu lassen. Koll. Albert Deutsch stellte in Angelegenheit der Krankenunterstützung von Klubmitgliedern folgenden Antrag; „Die bisherige Gepflogenheit ist dahin zu modifizieren, dass jedem Vertrauensmann das Recht zusteht, Unterstützungsbedürftige (Kranke) dem Ausschuss anzumelden; das betreffende Mitglied muss jedoch wenigstens ein halbes Jahr Mitglied des Klubs sein und seinen Verpflichtungen Genüge geleistet haben; die Anmeldung kann jedoch erst am vierten Samstag nach erfolgter Krankheit geschehen. Die Höhe der Unterstützung wird mit 2 Gulden pro Woche festgestellt, wovon eventuelle Reste in Abzug zu bringen seien. Wenn das betreffende Mitglied seitens des Muttervereins bloss die halbe Krankenunterstützung geniesst, sind ihm bis zu seiner Invalidität seitens des Klubs 3 Gulden an Unterstützung zu gewähren.“ Dieser Antrag wurde im Jahre 1893 vor die Generalversammlung gebracht, welche denselben mit Rücksicht auf die bevorstehende Einführung der Bezirkskrankenkasse und die notwendige Statutenänderungen verwarf.

Im Jahre 1894 fehlte in unserem Klubleben die nötige Einigkeit, weshalb Koll. Josef Sitte, der seit sechs Jahren Präsident des Klubs war, von seiner Stelle zurücktrat. Hierauf wurde auf Verlangen von 98 Klubmitgliedern eine ausserordentliche Generalversammlung abgehalten, welche jedoch wegen Meinungsverschiedenheiten resultatlos verlief, und erst in der am 29. Juli abgehaltenen zweiten ausserordentlichen Generalversammlung, in welcher der seither verstorbene Koll. Ludwig Lipták mit Akklamation zum Präsidenten gewählt wurde, konnte der Friede hergestellt werden. Im August feierte unser Klub sein zehnjähriges Jubiläum, welches auf der Széchenyi-Promenade abgehalten wurde und an welchem auch unser Wiener Bruderklub durch die Kollegen Präsident Franz Lennerth und Schriftführer Karl Nowak vertreten war. Dieses Jubiläumsfest gehörte sowohl in moralischer als auch in materieller Beziehung zu den glänzendsten Festen unseres Klubs.

In drei Fällen, und zwar bei „Magyar Hirlap“, „Nemzeti Ujság“ und „Magyarország“, kam es zur Einstellung der Arbeit, aber es konnte nur bei der letzteren Bewegung ein Resultat erzielt werden, wobei jedoch Massregelungen erfolgten und die Betreffenden sechs Wochen seitens des Klubs unterstützt wurden. Da die Kollegen bei dieser Bewegung ohne den Klub verständigt zu haben, vorgingen, wurde beschlossen, zu den Sitzungen des Blattkomitees einen Delegierten des Zeitungsetzerklubs zu entsenden und bei dieser Gelegenheit die Kollegen aufzufordern, mit Rücksicht auf die bevorstehende Tarifrevision einen Betrag von einem Prozent abzuliefern.

Das Jahr 1895 brachte uns ebenfalls einen Wechsel im Präsidium, indem Koll. Lipták infolge starker Inanspruchnahme auf seine Stelle resignierte und Koll. Siegmund Weisz zum Präsidenten gewählt wurde.

Schon im vorhergegangenen Jahre wurde bei einzelnen Blättern die Sonntagsruhe nicht eingehalten und die Blätter Sonntag nachts hergestellt, weshalb der Klub bemüsst war, sich mittels eines Memorandums an den Handelsminister zu wenden, um dem herrschenden Unfug ein Ende zu bereiten. Der Minister nahm unser Ansuchen mit dem Hinweis zur Kenntnis, die in Zukunft vorkommenden Fälle seien der Behörde anzuzeigen, welche die gegen das Gesetz über die Sonntagsruhe Verstossenden bestrafen werde.

In demselben Jahre ist es gelungen, den 1. Mai zum erstenmal mit unseren übrigen Arbeitsgenossen als Arbeiterfeiertag zu feiern, indem die Leitung unseres Klubs bei den Zeitungsherausgebern vorsprach und die Einigung zustande kam, dass am 1. Mai kein Abendblatt und am 2. Mai kein Morgenblatt erscheint.

Mit Rücksicht auf die bevorstehende Tarifrevision wurde seitens des Klubs ein neungliedriges Komitee mit der Ausarbeitung des Zeitungssetzer-Tarifentwurfs betraut. Dieses Komitee trat mit den Vertrauensmännern der Blätter in Verbindung und fasste nach eingehender Beratung den Beschluss, dass bei achtstündiger Arbeitszeit die Berechnung mit 27 Kreuzer pro 1000 n und das Minimum der bei Tag arbeitenden Kollegen mit 14 Gulden festgestellt werde, welche Propositionen den Prinzipalen unterbreitet wurden. Unsere Prinzipale hatten jedoch mittlerweile einen Pakt geschlossen und stellten unseren Forderungen ihren bereits fertiggestellten Entwurf gegenüber, laut welchem sie von einer achtstündigen Arbeitszeit nichts wissen wollten, die Berechnung mit 26 Kreuzer feststellten und das gewisse Geld bei den Tagsetzern mit 13 Gulden fixierten. Unter solchen Umständen fand die am 26. November in der hauptstädtischen Redoute abgehaltene allgemeine Buchdruckerversammlung statt, welche beschloss, den Kampf mit den Prinzipalen aufzunehmen. Nachdem die Buchdruckereibesitzer von dem Verlaufe dieser Versammlung Kenntnis erhielten, beschlossen sie in einer Konferenz, dass sie nunmehr überhaupt zu keiner Konzession geneigt seien. Die Folge dieses Beschlusses der Prinzipale war, dass zu Beginn der Woche aus vielen Druckereien die Personale austraten. So traten in erster Linie die Personale der Pester Buchdruckerei-Aktiengesellschaft und der „Kosmos“ in den Ausstand, denen sich die anderen Druckereien anschlossen; Dienstag früh erschienen auch die Personale der Staatsdruckerei und der Universitätsdruckerei und ein Teil der „Franklin“-Druckerei im Streiklager. Die Blattpersonale – mit Ausnahme von zwei-drei Blättern – traten ebenfalls in den Ausstand. Dem „Pester Lloyd“ ist es gelungen, einige der Organisation nicht angehörende Setzer aus Wien zu requirieren, die jedoch, nachdem sie über den Stand der Dinge informiert waren, Budapest sofort wieder verliessen. Trotz alledem gelang es der Lloyd-Druckerei, mittels einiger Streikbrecher und einiger Prinzipale, wenn auch in verkleinertem Masse, mit einer Kolumne Vakant, das Blatt herzustellen. Drei Zeitungspersonale verblieben jedoch weiter in Kondition. Dieser Kampf dauerte volle drei Wochen, während dessen unsere Wiener Zeitungssetzerkollegen ein glänzendes Zeugnis ihres Solidaritätsgefühls ablegten, indem sie uns nicht nur moralisch, sondern auch in reichlicher Weise materiell unterstützten, wofür die im Jahre 1896 abgehaltene ausserordentliche Generalversammlung dem Wiener Zeitungssetzerklub, an dessen Spitze als Präsident Koll. Franz Lennnerth stand, den herzlichsten Dank aussprach.

Nach dreiwöchigem Kampfe wurde die Arbeit wieder aufgenommen, nachdem eine Einigung zwischen dem Organisationskomitee und den Prinzipalen in dem Sinne zu stande kam, dass zur neuerlichen Verhandlung des Tarifs ein Komitee entsendet werde. Diese Verhandlungen waren von Erfolg begleitet, denn am 4. Juni 1896 wurde der Tarif von 49 Mitgliedern des Vereins der Prinzipale unterschrieben.

Das zwölfte Jahr des Bestandes unseres Klubs war eine harte Prüfung für denselben, indem die im Jahre 1895 erfolgte Lohnbewegung wie ein Bleigewicht auf seinen Schultern lastete. An eine materielle Kräftigung war nicht zu denken; nur der eifrigen Tätigkeit des Ausschusses war es zu danken, dass der Klub nicht dem Verfall anheimfiel. Die letzte Bewegung hatte den Klub dermassen in Kontribution gesetzt, dass die eingelaufenen Mitgliedsbeiträge zur Unterstützung der gemassregelten und konditionslosen Mitglieder nicht genügten. Die in diesem Jahre abgehaltene ordentliche Generalversammlung wählte Koll. Anton Winkelmann zum Präsidenten, der jedoch noch vor Ablauf des Jahres von seiner Stelle zurücktrat. In einer hierauf abgehaltenen ausserordentlichen Generalversammlung wurde der seither verstorbene Koll. Karl Lipták mit Akklamation zum zweiten Male zum Präsidenten gewählt.

Am 7. März 1897 beschloss der Ausschuss, die Beiträge der Klubmitglieder zu erhöhen, welcher Antrag von der am 1. April stattgefundenen Generalversammlung akzeptiert wurde. Dieser Antrag wurde vom Ausschuss damit motiviert, dass die Invalidenkasse den in den Statuten vorgeschriebenen Ansprüchen sonst nicht zu entsprechen vermöchte.

Die am 11. April abgehaltene Ausschuss-Sitzung hat ausgesprochen, sich mit einem Memorandum sowohl an den Schriftsteller- und Journalistenklub „Otthon“, wie auch an den Verein der Zeitungsherausgeber zu wenden, um die Einstellung der Montag-Frühblätter und die Feier des 1. Mai zu erwirken. Aber unsere Hoffnungen realisierten sich nicht, da durch die ablehnende Haltung zweier Herausgeber die Einstellung der Montag-Frühblätter abermals unterblieb und die Herausgeber von der Feier des 1. Mai überhaupt nichts wissen wollten. So erschienen denn am 2. Mai sämtliche Blätter.

Am 11. Juli trat Koll. Ludwig Lipták von der Präsidentenstelle zurück. Nachdem der Ausschuss den Beschluss gefasst hatte, die Präsidentenstelle bis zu der im nächsten Jahre stattfindenden Generalversammlung nicht zu besetzen, wurde der erste Vizepräsident, Koll. Ludwig Salzmann, mit der Leitung der Agenden des Klubs betraut; da aber noch mehrere Kollegen ihre Stellen als Ausschussmitglieder zurücklegten, wurde beschlossen, von Druckerei zu Druckerei die Wahl eines Präsidenten vorzunehmen, bei welcher Gelegenheit Koll. Heinrich Jantsy zum Präsidenten gewählt wurde.

Ein beträchtlicher Teil der Kollegen von radikalerer Gesinnung war mit den Führern des Organisationskomitees unzufrieden, weshalb dieser unter dem Titel „Világosság“ ein oppositionelles Blatt gründete, und die Folge davon war, dass sich die Kollegen in zwei Lager teilten, was auf unsere Organisation anfänglich von nachteiligem Einfluss war, später jedoch eine Klärung in unserem Organisationswesen herbeiführte, welche sehr viel zu unserer heutigen Strammheit beigetragen hat. Zur Beilegung dieses Zwistes wurde seitens des Klubs ein dreigliedriges Komitee entsendet. Der Friede konnte aber erst auf dem im selben Jahre in Debreczen abgehaltenen Buchdruckerkongress zu stande gebracht werden. Auf diesem Kongress, zu welchem seitens des Klubs Präsident Koll. Jantsy delegiert war, wurden folgende vier Beschlüsse gefasst: 1. Der Redakteur der „Typographia“ ist in unabhängiger Stellung und wird nicht von einer Versammlung, sondern von der Gesamtkollegenschaft des Landes mittels separater Stimmzettel gewählt; 2. der Kassier ist zugleich auch Komiteemitglied; 3. die Ausweise sind vor ihrer Veröffentlichung von den Kontrolloren zu prüfen und zu vidimieren; 4. das neue Organisationskomitee ist verpflichtet, ein Organisationsstatut auszuarbeiten und dasselbe den Vertrauensmännern vorzulegen. Zu dem Zustandekommen dieses erwünschten Friedens hat nicht nur unser Klub, sondern auch der von Wien delegierte Koll. Schiegl viel beigetragen.

Im Jahre 1898 herrschte das Bánffysche Regime. Unsere Fachorganisationen waren den grössten Verfolgungen ausgesetzt, und so geschah es, dass Stadthauptmann Krecsányi das Geld der „Typographia“ konfiszierte und die damaligen Führer unserer Organisation wegen

verbotenen Sammelns ins Schubhaus sperrte, welches Vorgehen auf unserer Organisation lähmend wirkte. Unter solchen Umständen war es kein Wunder, dass in unserer Organisation ein Ex-lex-Zustand herrschte, der jedoch nach kurzer Zeit durch die Wahl eines Siebenerkomitees von unseren Kollegen gebrochen wurde. Dieses Komitee, in welches auch unser Präsident, Koll. Jantsy, gewählt wurde, hatte zugleich den im Jahre 1899 ablaufenden Tarif neu auszuarbeiten.

Am 15. Januar desselben Jahres trat Koll. Johann Németh in den Invalidenstand, weshalb die ordentliche Jahresgeneralversammlung aussprach, die Wochenbeiträge von 12 auf 15 Kreuzer zu erhöhen, von welchem Beitrag 7 Kreuzer auf den Invalidenfonds zu entfallen haben. Dieser Beschluss trat mit 1. Mai in Kraft.

Der Ausschuss unseres Klubs fasste sodann den Beschluss, sich in einem Memorandum an die Prinzipale mit dem Ersuchen zu wenden, im Falle einer Vakanz bei Zeitungspersonalen die Vermittlung des Klubs in Anspruch zu nehmen. Dieses Ansuchen hatte jedoch keinen Erfolg.

Infolge Tarifverletzung kam es bei den Blättern „Magyarorszá” und „Nemzet” zu Massregelungen, weshalb mehrere Kollegen längere Zeit durch den Klub unterstützt werden mussten.

Das Siebenerkomitee legte im Jahre 1899 den neuen Tarifentwurf vor; dessen Hauptpunkte waren: die neunstündige Arbeitszeit, die zwischen 10 Uhr vormittags und 1 Uhr nachts absolviert werden sollte; nach 1 Uhr nachts beginnt der erste Warter, für welchen je 1 Krone, und nach 2 Uhr der zweite Warter, der jedoch über 3 Uhr hinaus nicht ausgedehnt werden könne, für welchen 2 Kronen festgesetzt wurden, während die Berechnung mit 56 Heller pro 1000 n stipuliert wurde. Die Verhandlungen führten zu dem Resultate, dass der im Jahre 1896 ausgearbeitete Tarif um ein Jahr verlängert wurde.

Um das kollegiale Leben unter den Zeitungssetzern zu fördern, fanden dreimal in der Woche in Mandels Kaffeehaus Zusammenkünfte statt; weiter wurde ein Aufruf zum Beitritt in den Klub erlassen und die Einschreibgebühr sistiert. Ausser einigen gemütlichen Abenden, die der Klub arrangierte, ist kein nennenswerteres Vorkommnis zu verzeichnen.

Zu Beginn des Jahres 1900 starb Präsident Koll. Jantsy, was die Kollegen zu einer Trauerkundgebung veranlasste; sein Andenken wurde im Protokoll verewigt.

Das aus Anlass der ordentlichen Generalversammlung einberufene Kandidationskomitee nominierte an Stelle des II. Vizepräsidenten einen solchen Kandidaten, der sich schon dreimal gegen die allgemeinen Interessen vergangen hatte, welcher Umstand den Kassier Koll. Josef Siegfried zu einem Aufruf veranlasste, in welchem er gegen diese Kandidation protestierte und auf seine Stelle verzichtete. Infolge dieses Aufrufes wählte die Generalversammlung Koll. Siegmund Grün zum II. Vizepräsidenten, während Koll. Josef Siegfried zum Präsidenten gewählt wurde, welcher an dem 20jährigen Jubiläum des Wiener Zeitungssetzerklubs als Delegierter teilnahm.

In Übereinstimmung mit dem Ausschuss suchte der Präsident bei dem Verband der Zeitungsverleger um die Gestattung der Feier des 1. Mai an, welchem Ansuchen der Verband einstimmig Folge leistete. Nunmehr war es erst möglich, dass die Zeitungssetzer den seit 1894 nicht mehr gefeierten 1. Mai mit den übrigen Arbeitern wieder feiern konnten.

Das Personal des „Pesti Napló”, von welchem ein Teil seit der letzten Bewegung seinen kollegialen Pflichten nicht nachgekommen war, war anlässlich einer Tarifverletzung in den Ausstand getreten. Durch diese Solidarität ist es diesem Personal gelungen, alle seine Forderungen bewilligt zu erhalten.

Im Auftrage des Ausschusses wurde an die Präsidien der Wiener, Prager und Brünner Zeitungsetzerklubs das Ansuchen um Aufrechterhaltung der Gegenseitigkeit gerichtet, welchem Ersuchen seitens unserer Bruderklubs auch entsprochen wurde.

Unsere Invalidenkasse hatte in diesem Jahre seit dem Monat August vier invalide Kollegen zu unterstützen, weshalb infolge des sehr bescheidenen Standes unserer Kasse Mittel gesucht werden mussten, um unsere Invalidenkasse zu stärken und zugleich auch die erworbenen Rechte unserer invaliden Mitglieder zu wahren. Aus diesem Anlasse gelangten mehrere Anträge auf die Tagesordnung der nächsten Generalversammlung, bei welcher wieder ein Wechsel im Präsidium vor sich ging, indem Koll. Josef Siegfried, unter dessen Präsidium unser Klub schöne Erfolge aufzuweisen hatte, von seiner Stelle zurücktrat und Koll. Johann Prikovits zum Präsidenten gewählt wurde. Unter den Anträgen zur Rettung der Invalidenkasse befanden sich solche, welche die Gebühren erhöht haben wollten, aber auch ein Antrag des Koll. Silbermann (Surányi), der die Invalidenkasse aufgelöst, gleichzeitig aber die invaliden Kollegen auf irgend eine Art entschädigt wissen wollte. Der Ausschuss hinwieder unterbreitete der Generalversammlung den Antrag, wonach die Invalidenunterstützung von 6 auf 4 Kronen herabgesetzt und eine Karenzzeit ohne rückwirkende Kraft von 10 auf 15 Jahre festgestellt werde. Die Generalversammlung akzeptierte den Ausschussantrag und betraute ein Komitee mit der Abänderung der Statuten, welches hierauf dieselben dem Ministerium unterbreitete, von wo sie im Jahre 1902 als genehmigt herablangten.

Das Jahr 1900 bildete einen Wendepunkt im Leben der Buchdrucker, indem auf friedlichem Wege die Tariftgemeinschaft zu stande kam und das von Prinzipalen und Gehilfen zusammengesetzte Schiedsgericht gegründet wurde. Dieser Tarif, welcher im Jahre 1901 in Kraft trat, enthielt die Klausel des beiderseitigen dreimonatigen Kündigungsrechts ab 1. Juli. Bemerkenswert ist in diesem Tarif, dass wir hier zum erstenmal die heilsame Einrichtung der Lehrlingsskala finden; der Schluss des Punktes 1 aber verfügt, dass bei Setzmaschinen nur gelernte Setzer Verwendung finden können und bezüglich dieser ein später festzustellender Tarif massgebend sei. Diese Vereinbarung wurde von 36 Druckereibesitzern unterschrieben, welche insgesamt 1050 Kollegen beschäftigten.

Von den Personalen der Tagesblätter hatte bloss jenes des „Egyetértés“ einen Kampf, aus welchem jedoch unsere Kollegen infolge der Solidarität siegreich hervorgingen, indem sie den vollständigen Tarif errangen.

Im Jahre 1902 wurde abermals ein Tarif vereinbart, dessen Gültigkeitsdauer bis 31. Oktober 1905 festgesetzt war. In dieser Vereinbarung war jene Bedingung enthalten, dass unser Organisationskomitee verpflichtet ist, nachzuweisen, dass mit dem 1. Januar 1903 70%, mit dem 31. Dezember 1903 jedoch 80% der in sämtlichen hauptstädtischen Buchdruckereien beschäftigten Gehilfen zu den im Tarif vorgeschriebenen Bedingungen arbeiten, widrigenfalls der Tarif die Giltigkeit verliert. Laut diesem Tarif wurde die Berechnung für die Zeitungsetzer mit 56 Hellern nach 1000 n festgesetzt, während bezüglich der Maschinensetzer vereinbart wurde, dass wenn in Budapest 50 Maschinen im Betrieb stehen, gemeinsam ein Tarif ausgearbeitet wird, welcher als Anhang dem in Kraft befindlichen Tarif beigegeben werden soll.

Infolge des obligatorischen Abonnements der „Typographia“ trat vor der Tariffbewegung eine Spaltung ein, indem ein Bruchteil unserer Kollegen unter dem Titel „Freie Typographia“ ein oppositionelles Blatt herausgab, um die Verbreitung unseres Fachblattes zu vereiteln. Zu dieser Angelegenheit nahm auch unsere Klubleitung Stellung, indem sie jeden Versuch einer Uneinigkeit perhorreszierte und dem Organisationskomitee volles Vertrauen votierte.

In diesem Jahre beschloss der Ausschuss, den konditionslosen Klubmitgliedern, welche von keiner Seite eine Unterstützung geniessen, eine Weihnachtsunterstützung von 6 und 10

Kronen zu gewähren. Dieser Beschluss besteht noch heute, jedoch gelangt an konditionslose Klubmitglieder eine Unterstützung von 10 Kronen zur Auszahlung.

Das Jahr 1903 hat, was die agitatorische Tätigkeit des Klubs betrifft, kaum nennenswerte Vorkommnisse zu verzeichnen, nachdem der im Jahre 1902 erledigte Lohnkampf auch den Zeitungssetzern die Ruhe sicherte, da die Zeitungen beinahe ausnahmslos den Tarif respektierten. Aber gerade der letztere Umstand veranlasste den Klub, von jenem Punkte der Statuten Gebrauch zu machen, welcher besagt, dass „jene Mitglieder, welche sich gegen den Klub vergehen, auf Grund eines Versammlungsbeschlusses vom Klub ausgeschlossen werden“, infolgedessen 11 Kollegen aus den Reihen der Mitglieder gestrichen wurden.

Zu dem in diesem Jahre abgehaltenen Landes-Buchdruckerkongress wurde der I. Vizepräsident Koll. Josef Weiss delegiert. Anlässlich einer von dem Brünner Zeitungssetzerklub arrangierten internationalen Zeitungsausstellung ersuchten uns unsere dortigen Kollegen um je ein Exemplar der in Budapest erscheinenden Tages- und Wochenblätter, welchem Ersuchen entsprochen wurde, wofür unser Bruderklub seinen Dank aussprach.

Die im Jahre 1904 abgehaltene Generalversammlung wählte Koll. Josef Weisz zum Klubpräsidenten. Dieses Jahr bildete einen Wendepunkt in unserem engeren Klubleben. Der Klub hatte bereits fünf Mitglieder auf dem Invalidenstand, während die Mitgliederzahl sich immer mehr verringerte und die Gefahr vorhanden war, dass der Invalidenfonds aufgezehrt wird, ohne dass wir im stande wären, unsere invaliden Kollegen in Zukunft unterstützen zu können. Diese Verhältnisse zwangen unsere damalige Klubleitung, mit dem „Ungarländischen Arbeiter- Invaliden- und Pensionsverein“ in Verbindung zu treten, um festzustellen, unter welchen Umständen derselbe unsere Mitglieder übernehmen würde. Mit dieser Angelegenheit wurden die Kollegen Stephan Silberman (Surányi) und Friedrich Schwert betraut, welche dieselbe einem befriedigenden Ende zuführten. Unseren invaliden Kollegen wurden je 100 Kronen als Abfertigung angeboten, welches Anerbieten sie jedoch zurückwiesen. Später aber erklärte das invalide Mitglied Koll. Johann Németh im Namen der übrigen Invaliden, dass sie sich mit einer Abfertigung von 150 Kronen zufrieden geben würden. Der Bericht der in dieser Angelegenheit entsendeten Delegierten und die Stagnation des Klubs veranlassten den Ausschuss zur Einberufung einer ausserordentlichen Generalversammlung mit folgender Tagesordnung: a) Auflösung des Klubs; b) Abfertigung der invaliden Klubmitglieder mit je 150 Kronen aus dem Hilfsfonds; c) der Uebertritt der Klubmitglieder in den „Ungarländischen Arbeiter-Invaliden-und Pensionsverein“. Hiezu wurde folgende Motivierung gegeben: „Mit Rücksicht darauf, dass der Klub der Zeitungssetzer Budapests infolge der geringen Mitgliederzahl den in den Statuten vorgeschriebenen Verpflichtungen nicht gerecht werden kann, die einlaufenden Gelder und Mitgliedsbeiträge zur Unterstützung der invaliden Mitglieder jedoch nicht genügen und so der Fonds der Invalidenkasse in kurzer Zeit aufgezehrt sein würde, ferner mit Rücksicht darauf, dass der grösste Teil der Mitglieder ebenfalls grosse Teilnahmslosigkeit bekundet und der Ausschuss im Sinne der Statuten nicht wirken kann, der Klub aber unter diesen Verhältnissen in seiner Funktion behindert ist, beantragt der Ausschuss, dass die Generalversammlung folgenden Beschluss fasse: 1. Dass die Invalidenkasse des Klubs auf gesetzlichem Wege aufgelöst werde und bloss der Hilfsfonds weiter funktioniere. 2. Die fünf invaliden Mitglieder des Klubs erhalten je 150 Kronen Abfertigung aus dem Hilfsfonds. 3. Das Vermögen der Invalidenkasse des Klubs der Zeitungssetzer Budapests im Betrage von 6000 Kronen wird unter den stipulierten Begünstigungen für die Mitglieder des Klubs dem „Ungarländischen Arbeiter-Invaliden-und Pensionsverein“ übergeben“. Die ausserordentliche Generalversammlung akzeptierte den Ausschussantrag und sprach zugleich die Neugründung des Klubs aus. Der Ausschuss dankte hierauf ab, wurde jedoch von der Generalversammlung wiedergewählt und mit der

Ausarbeitung der neuen Statuten betraut. Die Statuten wurden im Oktober 1904 dem Ministerium unterbreitet.

Der zuletzt angenommene Tarif enthielt einen Punkt, laut welchem bei 50 im Betrieb stehenden Setzmaschinen ein Tarif für die Maschinensetzer ausgearbeitet wird. Es standen jetzt bereits 38 Maschinen im Betrieb, auf welchen sieben Tagesblätter hergestellt wurden. Unter diesen Umständen war es notwendig, eine Maschinensetzer-Konferenz einzuberufen, zu welcher seitens des Klubs die Kollegen Bernhard Weiss und Josef Scheiner delegiert wurden.

In der am 18. Januar 1905 abgehaltenen Ausschuss-Sitzung wurde die Zuschrift des „Ungarländischen Arbeiter-Invaliden und Pensionsvereins“ verlesen, laut welcher unserem Ansuchen Folge geleistet und die vereinbarten Bedingungen akzeptiert wurden.

Am 5. Februar langte eine Zuschrift des Ministeriums herab, welche dem Wunsche Ausdruck verlieh, dass der Klub in einer neuerlichen Generalversammlung die Zustimmung seiner Mitglieder zur Einschmelzung seines Invalidenfonds in den „Ungarländischen Arbeiter-Invaliden- und Pensionsverein“ einhole, und denselben zugleich die Bestimmungen, respektive Begünstigungen bekanntgebe. Die ausserordentliche Generalversammlung nahm die gebotenen Begünstigungen einstimmig an.

Am 17. Dezember hatte unser Klub seine Tätigkeit eingestellt, für welchen Tag eine ausserordentliche Generalversammlung einberufen wurde, in welcher die Zuschrift des Ministers des Innern über die Zurkenntnisnahme des Beitritts in den Invalidenverein, ferner die Quittung des Invalidenvereins über die eingezahlten 6000 K. zur Verlesung gebracht wurden.

Nun war unser Invalidenfonds aufgelöst, welcher den Klub in seiner agitatorischen Tätigkeit nur behindert hatte.

In diesem Jahre wurde nach längeren Verhandlungen der noch heute in Kraft stehende, lückenhafte Tarif für Hand- und Maschinensatz vereinbart, welcher am 10. April 1910 abläuft; doch ist zu hoffen, dass derselbe nach dem Muster des Wiener Tarifs einem besseren Platz machen wird.

Unser Wiener Bruderklub hielt in diesem Jahre sein Gründungsfest, aus welchem Anlasse wir ein Begrüssungstelegramm absandten.

Erwähnenswert ist noch die politische Haltung unserer Kollegen, als die sozialdemokratische Partei einen Aufruf erliess, am 15. September die Arbeit einzustellen und vor das Parlament zu ziehen, um durch eine Massendemonstration für die brennendste und aktuellste Forderung der Arbeiterschaft, für das allgemeine, geheime Wahlrecht, einzutreten. Dieser Beschluss wurde realisiert, und in imposanter Zahl waren unsere Kollegen anlässlich dieser Demonstration für die Verwirklichung ihrer politischen Rechte erschienen. Eine gleich grosse Demonstration wiederholte sich am 10. Oktober 1907.

Im Kampfe um diese Rechte hatte die Arbeiterschaft die Bourgeoispresse gegen sich, was unsere Kollegen damit beantworteten, dass sie – mit einigen Ausnahmen – bei diesen Blättern die Arbeit einstellten. Erst nach einer Erklärung der Koalitionsblätter, dass sie die Ausfälle gegen die Arbeiterschaft einstellen wollen, wurde die Arbeit wieder aufgenommen.

In der Generalversammlung des Jahres 1906 trat Koll. Josef Weiss von der Präsidentenstelle zurück und wurde Koll. Jakob Israel zum Präsidenten gewählt. Nach dieser Wahl begann ein neues Leben im Klub, was der Umstand beweist, dass während bisher die Zahl der Mitglieder 44 betrug, dieselbe mit Ende des Jahres 1906 auf 353 stieg, und bloss zwei Personale, und zwar jenes des „Egyetértés“ und des „Budapesti Hirlap“, dem Klub nicht angehörten.

Die Ausschuss-Sitzung vom 8. April fasste einen Beschluss über die Setz- und Ablegezeit, ferner wurde im Prinzip ausgesprochen, dass bei früherem Beginn der Arbeit eine Entschädigung zu entrichten, an Feiertagen und bei Extraausgaben jedoch das Personal der Reihenfolge nach heranzuziehen sei. Der Präsident ersuchte, die Klubleitung zu beauftragen, im Interesse der Auflassung der Montag-Frühblätter mit dem Journalistenklub in Verbindung zu treten.

Der 1. Mai wurde, wie schon seit mehreren Jahren, unter zahlreicher Beteiligung gefeiert.

In der am 20. Mai abgehaltenen Ausschuss-Sitzung erstattete Präsident Koll. Israel Bericht in Angelegenheit der Auflassung der Montag-Frühblätter, und beantragte, den Journalistenverein in einer Zuschrift zu ersuchen, dass in dem in dieser Angelegenheit entsendeten Komitee auch unser Klub vertreten sein möge. Ferner wurde beschlossen, die Frage der Feiertagsentschädigung der Metteure dem Organisationskomitee zur Beurteilung zu unterbreiten.

In der am 17. Juni abgehaltenen Ausschuss-Sitzung wurde eine Zuschrift des Budapester Maschinenmeisterklubs verlesen, laut welcher auf dem im September abzuhaltenden Buchdruckerkongress der Antrag gestellt werden soll, dass sowohl die Ausschuss-mitgliedsstelle im Zeitungssetzerklub, wie auch jene im Agitationskomitee der Maschinenmeister mit der Mitgliedschaft im Organisationskomitee inkompatibel sei. Der Delegierte der Maschinenmeister, Koll. Max Grünbaum, ersuchte, dass der Zeitungssetzerklub im Vereine mit dem Agitationskomitee der Maschinenmeister gegen diesen Antrag Stellung nehme. Der Ausschuss entschied auch in diesem Sinne.

In der am 22. Juli abgehaltenen Ausschuss-Sitzung wurden die Vertrauensmänner ersucht, auf die Einhaltung der Sonntagsruhe zu achten.

In der Ausschuss-Sitzung vom 20. August wurde im Prinzip ausgesprochen, dass bei den in gewissem Gelde hergestellten Zeitungen der Sommerurlaub nur in dem Falle angetreten werden kann, wenn die Plätze besetzt werden. Die Unzukömmlichkeiten bei den Blättern „Az Ország“ und „Alkotmány“ wurden dem Organisationskomitee unterbreitet.

In der Sitzung vom 23. September wurde berichtet, dass es gelungen sei, im „Stephaneum“ entsprechende Zustände zu schaffen, und hoffe man, dass die dortigen Kollegen das erreichte Resultat auch verteidigen und auf die Einhaltung des Tarifs achten werden. Zur Kommentierung des Zeitungssetzertarifs wurde ein siebengliedriges Komitee gewählt und das Präsidium angewiesen, in Angelegenheit der Montag-Frühblätter in der nächsten Sitzung Bericht zu erstatten.

In der Sitzung vom 28. Oktober wurde beschlossen, behufs Evidenzhaltung der prinzipiellen Entscheidungen des Ausschusses ein Protokoll abzufassen und die Angelegenheit der Montag-Frühblätter beim Organisationskomitee zu urgieren.

In der Sitzung vom 18. November berichtete der ungarische Schriftführer über den Beschluss des Organisationskomitees, wonach im Berechnen stehende Zeitungssetzer zu keiner anderen Beschäftigung verwendet werden können.

In der Sitzung vom 16. Dezember wurde beschlossen, die konditionslosen Klubmitglieder zu den Weihnachtsfeiertagen mit je 8 Kronen zu unterstützen.

Am 30. Dezember fand in Angelegenheit der Montag-Frühblätter im Vereine mit den Maschinenmeistern und Stereotypeuren eine Zeitungssetzerkonferenz statt, in welcher einstimmig folgender Beschluss gefasst wurde:

„Die am 30. Dezember 1906 abgehaltene ausserordentliche Konferenz der Zeitungssetzer mit Zuziehung der Klubs der Maschinenmeister und Giesser erklärt, dass sie die strenge

Durchführung der mit den Zeitungsherausgebern in betreff der Einstellung der Montag-Frühblätter getroffenen Vereinbarung für eine Ehrensache hält.

Gegen die die Sonntagsruhe der Arbeiter nicht respektierenden Herausgeber aber wird mit allen der Organisation zur Verfügung stehenden Mitteln vorgegangen werden.

Die Konferenz erklärt, dass vom 7. Januar 1907 ab die Montag-Frühblätter in der Hauptstadt überhaupt nicht, die Abendblätter aber vor 2 Uhr nachmittags nicht erscheinen dürfen."

Mit diesem Beschluss war ein 26jähriger Kampf siegreich abgeschlossen. Obgleich im Jahre 1891 Minister Gabriel Baross das Gesetz über die Sonntagsruhe geschaffen hat, hatte sich dadurch unsere Lage doch nicht gebessert, sondern noch verschlimmert. Indem früher die Zeitungen Sonntag nachts hergestellt wurden, musste nach Inslebentreten des Gesetzes die Arbeit Montag in den frühen Morgenstunden begonnen werden, und so hatte sich der Zeitungsetzer, der eine aufreibende Arbeit zu verrichten hat und eine unregelmässige Lebensweise zu führen gezwungen ist, schon um 3 oder 4 Uhr früh, um welche Zeit er sich sonst gewöhnlich zur Ruhe begibt, für die Arbeit des Montag-Frühblattes zu rüsten. Die Herausgeber standen der tristen Lage der Zeitungsetzer indolent gegenüber und setzten sich über die Intentionen des Gesetzes betreffend die Sonntagsruhe hinweg; sie liessen im Gegenteil oft schon um 5, 4 und auch um 3 Uhr mit der Arbeit beginnen, nur um die Ersten auf dem Platze zu sein. Es wurden wohl mehrere Versuche zur Einstellung der Montag-Frühblätter unternommen, jedoch scheiterten diese immer an dem negierenden Standpunkt des einen oder anderen Herausgebers, bis endlich der vollständigen 36stündigen Arbeitsruhe Geltung verschafft werden konnte.

In der am 20. Januar 1907 stattgefundenen Ausschuss-Sitzung erschienen über Einladung unseres Klubs Koll. Samuel Eisler seitens des Giesser- und Koll. Rudolf Gyürey seitens des Maschinenmeisterklubs, um aus Anlass der Einstellung der Montag-Frühblätter eine gesellige Zusammenkunft zu vereinbaren. Nachdem alle Kollegenklubs die Solidarität aussprachen, wurde das Arrangierungskomitee zur Veranstaltung der Unterhaltung entsendet. Dieses Fest fand in der Schiessstätte statt.

Auf der Tagesordnung der Generalversammlung standen keine wichtigeren Anträge und der Jahresbericht wurde zur Kenntnis genommen. Koll. Israel wurde hierauf zum Präsidenten wiedergewählt.

Am 17. April berichtete das Präsidium über die Personalkonferenzen, ferner ersuchte der Ausschuss des Klubs das Organisationskomitee, über Angelegenheiten, die in engerem Zusammenhange mit dem Klub stehen, denselben rechtzeitig zu verständigen.

Am 7. April beauftragte der Ausschuss den Präsidenten und den ungarischen Schriftführer, in Angelegenheit des 1. Mai mit den Zeitungsherausgebern in Verbindung zu treten. Infolge eines konkreten Falles hat der Ausschuss ausgesprochen, dass der Warter nur für das zu erscheinende Blatt Satz zu setzen hat. Ferner berichtete der Präsident über den Beschluss der Vertrauensmännerkonferenz, laut welchem die Kosten des Zeitverlustes für den Zeitungsetzer, wenn ein solcher dem Organisationskomitee angehört, vom Komitee getragen werden.

Am 26. Mai referierte der Ausschuss über die Feier des 1. Mai, ferner darüber, dass der Kommentar zum Tarif nach der Entscheidung der bei dem Schiedsgericht befindlichen prinzipiellen Fragen erscheinen wird.

Die Ausschuss-Sitzung vom Juli hatte sich nur mit gerinfügigen Angelegenheiten zu befassen, während die bei „Radikális Ujság" vorgekommenen Tarifverletzungen dem Organisationskomitee unterbreitet wurden.

In der am 6. Oktober gehaltenen Ausschuss-Sitzung berichtet der Präsident, dass er infolge der zwischen ihm und dem Komitee aufgetauchten Gegensätze von seiner Stelle als Mitglied des Organisationskomitees zurückgetreten ist. Nachdem Koll. Israel an seinem Entschluss festhielt, wurde Koll. Franz Győry für diese Stelle kandidiert.

Hervorzuheben ist noch, dass im abgelaufenen Jahr das Blatt „Egyetértés“ die Druckerei wechselte und infolge dessen auch dort tarifliche Zustände eintraten, so dass heute in der Hauptstadt kein Blatt erscheint, welches unter dem Tarif hergestellt wird. Das Personal des „Budapesti Hirlap“ ist dem Klub beigetreten, mit der Versicherung, in Zukunft seinen Verpflichtungen in jeder Beziehung nachzukommen, wovon es schon in kurzer Zeit Zeugnis ablegte.

Unser Organisationskomitee schloss mit den Prinzipalen einen Vertrag, um die Schmutzkonzurrenz lahmzulegen. Bei dieser Gelegenheit wurde von den Prinzipalen ein Teuerungsbeitrag von 2 Kronen zugestanden. Der Präsident unseres Klubs, der in dieser Angelegenheit mit der Mehrheit des Ausschusses im Gegensatz stand, trat von seiner Stelle zurück.

Die ordentliche Generalversammlung vom Jahre 1908 wählte Koll. Demeter Gábor zum Präsidenten. In dieser Versammlung wurde der Beschluss gefasst, dass jeder Maschinen-, Hand- und Inseratensetzer, Korrektor und Metteur verpflichtet sei, dem Klub beizutreten.

Die am 22. März abgehaltene Ausschuss-Sitzung befasste sich mit der Feier des 1. Mai. Koll. Győry wurde weiterhin mit der Vertretung des Klubs im Organisationskomitee betraut. In derselben Sitzung wurde auch die Arbeitszeit der Metteure und Hilfsmetteure zur Sprache gebracht. Zur Ausarbeitung eines Normativs für das Organisationskomitee wurde in Vertretung des Klubs der Präsident entsendet.

In der Ausschuss-Sitzung vom 10. Mai wurden die Vertrauensmänner der bei Tag erscheinenden Zeitungen aufgefordert, auf die Einhaltung der im Tarif vorgeschriebenen Mittagszeit zu achten und jene Druckereien, wo dieselbe nicht eingehalten wird, dem Organisationskomitee zur Kenntnis zu bringen. Die Angelegenheit der gelernten Buchdrucker-Korrektoren, welche bei mehreren Blättern die im Tarif vorgeschriebene Bezahlung nicht erhielten, wurde durch das Organisationskomitee dem Schiedsgericht übermittelt.

Am 31. Mai beschloss der Ausschuss, dass im Falle einesurlaubes die freigewordenen Plätze zu besetzen seien; zugleich wurde ausgesprochen, die Arbeit des zweiten Vizemetteurs als umgehenden „Speck“ zu betrachten und dieselbe abwechselnd zu verrichten. Es wurde noch die Abhaltung eines Sommerfestes proponiert. Da mehrfach der Wunsch geäußert wurde, unser Klublokal in den Lokalitäten des Muttervereins unterzubringen, wurde über Antrag des Präsidenten in diesem Sinne eine Zuschrift an den Ausschuss des Muttervereins gerichtet, welcher unserem Ansuchen Folge leistete, wofür ihm Dank votiert wurde.

In der Ausschuss-Sitzung vom 28. Juni wurden die Berichte über die Personalkonferenzen, die Vizemetteur- und Korrektorenangelegenheiten und über die Sommerunterhaltung zur Kenntnis genommen.

In der Ausschuss-Sitzung vom 16. August erfolgte die Abdankung des II. Vizepräsidenten, Koll. Josef Schwarcz, welche, nachdem mehrere zur Sache gesprochen, zur Kenntnis genommen wurde. Es wurde beschlossen, diese Stelle bis zur nächsten Generalversammlung nicht mehr zu besetzen. Der Vertrauensmann des „Alkotmány“ wurde angewiesen, die Angelegenheit der Revision zu ordnen und über das erzielte Resultat dem Organisationskomitee Bericht zu erstatten. Der Klub der Maschinenmeister feierte in diesem Jahre sein 25jähriges Jubiläum, zu welchem seitens unseres Klubs der Präsident delegiert wurde.

Die am 27. September abgehaltene Ausschuss-Sitzung betraute den Präsidenten Koll. Gábor mit der Verfassung der 25jährigen Geschichte des Klubs. In dieser Sitzung wurden auch die Berichte über Personalkonferenzen zur Kenntnis genommen und kleinere Angelegenheiten erledigt.

Die Ausschuss-Sitzung vom 25. Oktober sprach aus, dass anlässlich einer Konferenz mit dem Personal des „Neues Pester Journal“ ein Beschluss gefasst wurde, wonach die Inseratensetzer nach Absolvierung ihrer Arbeitszeit als Aushilfe zur Zeitung nicht herangezogen werden können, sondern in erster Linie konditionslose Setzer, im Falle es aber an solchen mangelt, die Tagsetzer zu verwenden sind, welche letzteren der nächste Vormittag freizugeben ist. Die Angelegenheit der Korrektoren wurde vom Schiedsgericht in dem Sinne erledigt, dass in dem obwaltenden Falle der Tarif zu bezahlen sei, und insofern ein gelernter Buchdrucker-Korrektor entlassen wird, dessen Stelle wieder nur mit einem Buchdrucker besetzt werden kann. In dieser Sitzung wurde auch die Einführung der achtstündigen Arbeitszeit bei der „Népszava“ angemeldet.

In der Sitzung vom 22. November wurde eine Zuschrift der „Allgemeinen Konsumgenossenschaft“ verlesen. Nach eingehender Debatte beschloss der Ausschuss, fünf Aktien der Konsumgenossenschaft anzukaufen. Nachdem die Stelle eines Gehilfenvertreters im Schiedsgericht vakant wurde, gab der Ausschuss der Meinung Ausdruck, diese Stelle durch ein Ausschussmitglied des Zeitungsetzerklubs zu besetzen. Das Organisationskomitee beschloss jedoch, diese Stelle für den Redakteur der „Typographia“ zu reservieren, doch wurde dieselbe später durch ein Ausschussmitglied des Zeitungsetzerklubs besetzt. Es wurde noch beschlossen, den konditionslosen Klubmitgliedern eine Weihnachtsunterstützung von je 10 Kronen zu gewähren, welche an 19 Mitglieder gezahlt wurde.

Die Vertrauensmänner wurden aufgefordert, dahin zu trachten, dass die Weihnachtsbeilagen nicht mittels Ueberstunden oder vom Tagpersonal, sondern durch Einstellung von Konditionslosen hergestellt werden, welcher Wunsch auch von Erfolg begleitet war.

Am 31. Dezember nahmen unsere Kollegen an dem infolge der Sistierung mehrerer Fachorganisationen von der sozialdemokratischen Parteileitung inszenierten Massenstreik teil, wobei die Kollegen einen glänzenden Beweis der Solidarität lieferten, indem am 1. Januar 1909 kein Blatt erschien.

Bezug habend auf die Bezahlung der Metteure und Vizemetteure stellte die Kubleitung eine Statistik zusammen, aus welcher ersichtlich ist, dass ein Metteur mit 65 K., einer mit 60 K., die Mehrzahl der Vizemetteure gleichfalls mit 60 K. die Woche entlohnt wird. Ihre Arbeitszeit aber überschreitet die im Tarif stipulierte Arbeitszeit um 6–9 Stunden. Wenn wir also diese Arbeitszeit mit der Entlohnung vergleichen, so finden wir, dass diese Metteure und Vizemetteure nicht einmal das festgesetzte Minimum haben. Infolge dieser Anomalie lies unser Klub die Sache durch das Organisationskomitee dem Schiedsgericht unterbreiten, welches entschied, dass der Verdienst der Metteure und Vizemetteure nicht weniger als der Verdienst des Setzers betragen kann.

Im verflossenen Jahre hielten wir 50 Personalkonferenzen. Die Zahl unserer Mitglieder sank von 429 auf 426, einesteils weil ein Tagesblatt, der „Magyar Állam“, zu erscheinen aufhörte, andernteils weil beim „Pester Lloyd“ infolge Einstellung von weiteren vier Setzmaschinen sechs Kollegen ihre Stelle verloren, ausserdem aber vier unserer Mitglieder aus dem Leben schieden. Durch den Beitritt der Inseratensetzer glich sich unser Mitgliederverlust ziemlich aus, so dass sich gegenüber dem Vorjahre nur ein Minus von drei Mitgliedern zeigt. Demzufolge können wir heute bereits mit ruhigem Gewissen erklären, dass es keinen bei einer Zeitung beschäftigten Setzer gibt, der nicht Mitglied unseres Klubs sein würde.

Indem wir noch unserer im abgelaufenen Jahre verstorbenen Kollegen: Michael Leopold, Franz Schönwelder, Julius Tolnay und Eugen Jandó gedenken, deren Andenken wir pietätvoll bewahren, müssen wir mit Genugtuung auf die 25jährige Vergangenheit unseres Klubs zurückblicken, der sehr viel Ungemach durchzumachen hatte, und dessen vor 25 Jahren gesetzter Stamm infolge des Zusammenschlusses der Kollegen jetzt seine Früchte zu tragen beginnt. Durch die Liebe zur Organisation und zum Klub, aus welcher dieser Stamm seine kräftigende Nahrung empfängt, wird derselbe immer schönere Früchte tragen.

LISTE DER GRÜNDENDEN MITGLIEDER:

Alexander Allinger †	Ladislaus Homolya
Josef Adler	Stephan Hiller †
Julius Bleischütz	Béla Hofbauer
Ignaz Biró	Franz Horváth †
Josef Bejek	Karl Heverdle
Elemér Boda	Oswald Hülle
Alois Brünn	Anton Häuszler
Alexander Benjáts	Alexander Horsovszky
Simon Beutel †	Josef Hölzel
Johann Bednár †	Friedrich Jaksch
Anton Benkó	Heinrich Jantsy †
Jakob Bleich	Josef Králl
Ignaz Blum	Tibor Kajdácsy
Ludwig Bieber	Stephan Körömszy †
Johann Bóth	Karl Kisfalusi
Franz Csorda	Samuel Klein
Stephan Csobánczy †	Ernst Kiss
Josef Csorda	Stephan Kovács
Albert Deutsch †	Anton Krecsek
Ferdinand Durlák	Franz Karner †
Stephan Ecsedy	Johann Kaderzsabek †
Georg Engel †	Georg Krastl †
Georg Friedl †	Franz Kubescha †
Stephan Fromm †	Franz Köllner †
Árpád Fodor †	Isidor Korner †
Demeter Frussa	Hermann Kleinberger
Julius Fellmer †	Bernhard Krausz
Adolf Goldstein	Nathan Kohn
Moriz Grosz	Franz Kovarik †
Koloman Grünfeld	Siegmund Kohn
Alois Gerhardt †	Josef Krupits †
Markus Guth	Karl Lehoczky
Iwan Gaar	Johann Lebenshöffer
Samuel Gegus †	Paul Leitner
Ludwig Grebenz	Alexander Lill
Alexander Gyöngyösi	Ludwig Lipták †
Franz Glatz	Karl Lipp †
Alexander Gyulay	Johann Locker
Ignaz Galbavy	Josef Lipschitz
Johann Greischitz	Jakob Laufer
Albert Guttmann	Josef Löffler
Ignaz Grün	Elemér Majoros
Simon Gottsegen †	Josef Melisszer
Adolf Glanz	August Marich
Heinrich Gelb †	Ludwig Móré †
Isidor Goldfinger †	Rudolf Motiska
Franz Graf	Ladislaus Mészáros
Johann Hadek †	Leo Machoff

Karl Nagy
 Jakob Nadel
 Franz Naschitz †
 Moriz Neufeld
 Johann Németh
 Karl Németh
 Andreas Novák
 Johann Paulich
 Nikolaus Paulich †
 Adolf Prager
 Viktor Podvorny †
 Josef Putz I †
 Josef Putz II †
 Matthias Peksa †
 Paul Pioráres †
 Karl Puskás
 Moriz Perlsz
 Bohuslaw Psihoda †
 Lazarus Pick
 Jakob Preuss
 Julius Peterschak
 Karl Ribáry
 Josef Reiter
 Eduard Rosenberg †
 Gregor Román
 Moriz Richtmann
 Stephan Rácz
 Ignaz Schuck
 Franz Schönwelder †
 Ignaz Schwarz
 Heinrich Stern
 Leopold Stern
 Rudolf Szendler †
 Ladislaus Szabó
 Julius Sima †
 Johann Szalay
 Josef Szantner
 Karl Sprenzl
 Ludwig Szüts
 Markus Spitzer
 Alexander Spindler
 Ignaz Schillerwein
 Paul Somogyi

Franz Szeberényi
 Josef Szénásy
 Josef Salamon
 Josef Sitte
 Franz Strammer †
 Eduard Skrabal †
 Hermann Szécsen
 Moriz Spiró
 Adolf Spitzer
 Stephan Silbermann (Surányi)
 Alois Seebacher †
 Alexander Singer
 Moriz Singer
 Siegmund Schwarz
 Adolf Schwarz
 Friedrich Stöckle †
 Albin Schäffler †
 Johann Suplikiewicz
 Max Szabó
 Ludwig Salzmann
 Georg Sturm
 Eduard Tamássy †
 Akusius Tichy †
 Julius Tolnay †
 Géza Tomaschek
 Ferdinand Tessák †
 Karl Tugendlieb †
 Vinzenz Tschutschegg
 Julius Tóth
 Josef Vajda
 Alexander Vékony
 Ladislaus Vojtek
 Alexander Vojcsek
 Moses Weisz
 Josef Weisz
 Oskar Wasziliades †
 August Werdenigg
 Anton Winckelmann
 Franz Wolff
 Salomon Wolff
 Jakob Wohl
 Rudolf Zimmermann (Szendler)
 Andreas Zimay